

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**PRIMERJALNA ANALIZA SLOVENSKE ŠPORTNE STAVNICE Z
IZBRANIMI TUJIMI ŠPORTNIMI STAVNICAMI**

Ljubljana, julij 2016

PRIMOŽ ŠTREKELJ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Primož Štrekelj, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Primerjalna analiza slovenske športne stavnice z izbranimi tujimi športnimi stavnicami, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem dr. Markom Hočevarjem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OSNOVNE ZNAČILNOSTI ŠPORTNEGA STAVNIŠTVA	3
1.1 Osnovni pojmi stavništva.....	3
1.1.1 Stavna lista, ponudba in stavni koeficient	4
1.1.2 Profitna marža, stavna arbitražna in stavniška borza	5
1.1.3 Stavni limiti doma in v tujini	8
1.1.4 Identifikacija in denarni posredniki na tujih spletnih stavnicah	9
1.1.5 Možnosti igranja in dostopa doma in v tujini	10
1.2 Psihološki vidik stavništva.....	12
1.2.1 Upravljanje z denarnimi sredstvi	12
1.2.2 Športne stave in odvisnost od igranja.....	13
1.2.3 Vpliv bonusov in denarnih spodbud na igranje	15
1.3 Oblike igranja športnih stav	15
1.4 Strategije igranja športnih stav	16
1.5 Viri športnih informacij	18
2 ŠPORTNO STAVNIŠTVO IN ZAKONSKA UREDITEV V SLOVENIJI	19
2.1 Zakonska ureditev športnega stavništva v Sloveniji	19
2.2 Športna loterija d.d.	20
2.3 Finančno stanje Športne loterije d.d.	21
2.4 Zakon o davku od srečk	24
2.5 Možnosti igranja in vplačila sredstev na stavni račun v Sloveniji	25
2.6 Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o igrah na srečo (ZIS-F).....	26
2.6.1 Ključni vzroki za predlog novele Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o igrah na srečo (ZIS-F).....	27
2.6.2 Ključne spremembe Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o igrah na srečo	27
3 SPLETNO ŠPORTNO STAVNIŠTVO IN ZAKONSKA UREDITEV V TUJINI	28
3.1 Stanje spletnega športnega stavništva v tujini.....	28
3.2 Finančna analiza vodilnih svetovnih podjetij v igralniški industriji po tržnem deležu: Paddy Power, Bwin.party in William Hill	29
3.2.1 Podjetje Paddy Power.....	31

3.2.2 Podjetje Bwin.party	31
3.2.3 Podjetje William Hill	31
3.3 Davčna ureditev spletnega igralništva v tujini	32
3.3.1 Analiza stavništva v Veliki Britaniji	32
3.3.2 Analiza stavništva v Nemčiji, Italiji in Franciji	33
3.3.3 Analiza stavništva v drugih državah Evrope	35
3.3.4 Analiza stavništva v Združenih državah Amerike	37
3.3.5 Države s prepovedjo spletnega igralništva	37
3.3.6 Davčne oaze – offshore področja	38
4 PRIMERJALNA ANALIZA DOMAČIH IN TUJIH ŠPORTNIH STAVNIC TER PREDLAGANE REŠITVE ZA SLOVENIJO	39
4.1 Izdelava in rezultati spletne ankete: Igre na srečo	39
4.2 Primerjalna analiza in izračun dobička na posameznih primerih	41
4.3 Glavne ugotovitve in predlagane spremembe, ki bi izboljšale stanje v Sloveniji	45
4.3.1 Ugotovitve in predlagane spremembe z vidika domače in tujih stavnic	45
4.3.2 Ugotovitve in predlagane spremembe z vidika slovenskega uporabnika športnih stav	47
4.3.3 Ugotovitve in predlagane spremembe z vidika države	47
SKLEP	49
LITERATURA IN VIRI	51
PRILOGE	

KAZALO TABEL

Tabela 1: Finančni podatki Športne loterije d.d.	21
Tabela 2: Celotne dajatve Športne loterije d.d.	23
Tabela 3: Finančni kazalniki podjetja Športna loterija v zadnjih treh letih	24
Tabela 4: Primerjava med 0-odstotnim in 10-odstotnim davkom na vplačilo	25
Tabela 5: Finančni podatki treh največjih svetovnih igralniških podjetij po tržnem deležu za leti 2013 in 2014.....	30
Tabela 6: Primerjava vrednosti izplačila pri različnih stavnicah in pri različni davčni stopnji za isti dogodek.....	42
Tabela 7: Primerjava višine izplačanega dobička pri različnih stavnicah in pri različni davčni stopnji za isti dogodek	44

KAZALO SLIK

Slika 1: Znaki in simptomi odvisnosti od igralništva	14
Slika 2: Primerjava različne ureditve nadzora trgov spletnega stavništva v Evropi v letih 2010 in 2014	36

UVOD

Priljubljenost športnih iger je že od nekdaj zelo visoka, ne glede na to, ali gre za nogomet, košarko ali kateri drugi šport. Ključno vlogo pri tem imata tako razvoj in napredek tehnologij kot tudi mediji, ki skušajo športne igre približati tudi državam in ljudem, ki nimajo enakih možnosti spremljanja športa, kaj šele udeležbe na večjih prireditvah. Podobno velja tudi za športno stavništvo, ki je z razvojem interneta doseglo nove razsežnosti ter stavničarjem omogočilo neposreden dostop in sodelovanje. Športne stave oziroma športno stavništvo (angl. *sports betting*) je vse bolj razširjena igra na srečo po vseh državah sveta. Stavničarji lahko na podlagi pravilne napovedi določenega športnega dogodka s pomočjo določenega denarnega (ali nedennarnega) vložka zaslužijo določeno vsoto, v primeru nepravilne napovedi pa tudi izgubijo. Športno stavništvo ima lahko tako pozitivne kot negativne posledice tudi za državo, kar je odvisno predvsem od sistema in davčne ureditve, ki ga ima določena država na tem področju. Vsaka država ima športno stavništvo zakonsko urejeno na drugačen način, saj je zakonsko določeno, da lahko države na območju Evropske unije igre na srečo določajo na nacionalni ravni. Poleg tega pravo Evropske unije dopušča uvedbo monopola v zvezi s prirejanjem iger na srečo predvsem zaradi varnosti ljudi in boja proti kriminalu. Tudi Direktiva 2006/123/ES Evropskega parlamenta za igre na srečo izrecno določa izjemo o prostem opravljanju storitev, če gre za javno varnost in javno zdravje (Ministrstvo za finance, 2015, str. 6).

Nekatere države omogočajo konkurenco na področju stavništva in iger na srečo ter s tem puščajo večjo svobodo stavnice. Na ta način z delno obdavčitvijo pridobijo določen delež dobička oziroma prometa od stavnice. Druge države pa striktno blokirajo delovanje stavnice na svojem območju ter tako svojim državljanom blokirajo spletni dostop in uporabo stavnice predvsem z namenom zaščite posameznikov pred pastmi hazarderstva (Trunkfield, 2014). Monopol in močna regulacija trga pa predstavljata vmesno pot med obema skrajnima oblikama; takšno obliko med drugim poznamo v Sloveniji.

Temeljno izhodišče teme magistrske naloge je skozi različne vidike države, stavnice in uporabnika stav s primerjalno analizo pogloblje prikazati ekonomski vidik prirejanja športnih stav doma in v tujini. Motivi države, stavnice in uporabnika so namreč različni, vsak subjekt pa zasleduje drugačne cilje. Skozi prikaz konkurenčnosti, vpliva in principa delovanja največjih stavniških družb ter primerjavo različnih zakonskih predpisov v najvplivnejših evropskih državah bom skušal prikazati optimalne rešitve za slovenski trg.

Namen magistrskega dela je predlagati Ministrstvu za finance spremembe oziroma dopolnitve Zakona o igrah na srečo, ki bodo imele pozitiven ekonomski učinek tako za državo in stavnice kot tudi za posameznike oziroma uporabnike športnih stav. Cilj magistrskega dela je tako na podlagi primerjalne analize prikazati (ne)konkurenčnost športnega stavništva v Sloveniji, najti konkretne rešitve za izboljšanje ekonomskega stanja

na tem področju ter preprečiti izgube potencialno zbranega davka in koncesijske dajatve, ki trenutno odtekata k tujim stavnicam.

Pri izdelavi magistrskega dela je uporabljena empirična metoda raziskovanja, in sicer predvsem sekundarni podatki, kot so finančna poročila in zakoni, ki urejajo področje iger na srečo. V teoretičnem delu je uporabljena literatura znanih slovenskih in tujih avtorjev s področja športa, športnega igralništva, športnega novinarstva ter raziskave na omenjenem področju. Podatki za analizo so pridobljeni s spletnih strani športnih stavnice ter so primerjani z zakoni, ki urejajo igre na srečo in športno stavnništvo v posamezni državi, ter z morebitno dodatno regulativo. Za zadnji del magistrske naloge so uporabljeni tudi primarni podatki, in sicer rezultati lastne ankete o športnem stavništvu na podlagi naključnega vzorca.

V magistrskem delu sem se najbolj posvetil športnemu stavništvu, ki predstavlja le del vseh vrst iger na srečo. To me je zanimalo predvsem zato, ker trenutno na tem področju v Sloveniji vlada monopol, država pa skuša s spremembami in dopolnitvami zakona o igrah na srečo priti do novih rešitev. Skozi magistrsko nalogo bom skušal prikazati sisteme v drugih državah, po katerih bi se lahko država zgledovala, in uredila to področje.

V magistrskem delu bom najprej predstavil osnovne značilnosti športnega stavnništva doma in v tujini, opredelil osnovne pojme stavnništva, kot so stavni koeficient, stavna ponudba, stavni limiti, ter na konkretnih primerih prikazal izračun profitne marže stavnice. V nadaljevanju se bom osredotočil na psihološki vidik stavnništva, kjer bom opisal značilnosti upravljanja z denarjem (Feustel & Howard, 2010), opredelil odvisnost pri igranju športnih stav (Gerdina, 2009) ter opisal oblike, strategije in tveganja pri samem stavništvu. Drugi del magistrskega dela bo namenjen opisu stanja športnega stavnništva v Sloveniji ter prikazu zakonske ureditve tega področja. Pri tem bom predstavil nedavno sprejet Zakon o davku od srečk (ZdavS, Ur. l. RS, št. 63/2013), s katerim so obdavčeni uporabniki, ki so vplačali srečko ali stavni listek. Omenjeno davčno breme svojim uporabnikom dodelita Športna loterija d.d. in Loterija Slovenije, d.d., ki delujeta v Sloveniji kot monopolista na svojih področjih, veljati pa je začelo s septembrom 2013. Posebnost omenjenega davka je ta, da se davek obračuna že ob vplačilu stavnega listka, torej se davek plača ne glede na to, ali bo stavni dogodek oziroma srečka dobitna ali ne. Podrobneje bom opisal tudi predlog novele Zakona o igrah na srečo s strani Ministrstva za finance (Ministrstvo za finance, junij 2015). Gre za Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o igrah na srečo, ki je bil kot predlog podan že drugič, dani predlogi pa porajajo vprašanja tako z vidika uporabnikov iger na srečo kot tudi vpliva na zbiranje finančnih sredstev s pomočjo davkov v državni proračun. Pojasnil bom ključne vzroke, rešitve in posledice spremembe zakona ter utemeljil, kakšen vpliv bodo imele spremembe na slovenski trg iger na srečo.

V naslednjem delu bom več povedal o delovanju in poslovanju športnih stavnic v tujini, o možnostih dostopa do njihovih spletnih strani ter o varnosti podatkov in prenosa finančnih sredstev. Predstavil bom tudi največje svetovne stavnice po tržnem deležu (Paddy Power, Bwin.party in William Hill) in opisal davčno ureditev v najvplivnejših državah sveta (Trunkfield, februar 2014). Prav različne ureditve zakonodaje v drugih državah nam omogočajo dober vpogled in primerjavo s slovenskim sistemom. V zadnjih letih je veliko držav spreminjalo davčno ureditev na tem področju. Na podlagi teh izkušenj bom skušal skozi različne vidike prikazati najboljše rešitve tako za Slovenijo kot ostale države.

V zadnjem poglavju bom predstavil rezultate lastne spletne ankete na temo iger na srečo. Iz naključnega vzorca, v katerega sem zajel 167 anketirancev, sem na podlagi danih odgovorov skušal analizirati poznavanje športnega stavništva ter njihovo udejstvovanje v njem. Določene podatke iz lastne ankete sem primerjal tudi z mednarodnimi anketami s podobno tematiko in dobljene rezultate na kratko analiziral. Nadalje bom s primerjalno analizo skušal prikazati nekonkurenčnost slovenske Športne loterije glede na tuje stavnice. S pomočjo izračunov med slovensko in tujimi stavnicami bom skušal prikazati razlike v potencialnih dobičkih ter vpliv uvedbe Zakona o davku od srečk. Pri tem bom uporabil konkretne primere in izračune. Na podlagi končnih rezultatov bom skušal narediti zaključke in predlagati spremembe, zaradi katerih bi bili na boljšem tako država in stavnice kot tudi uporabniki športnih stav.

1 OSNOVNE ZNAČILNOSTI ŠPORTNEGA STAVNIŠTVA

1.1 Osnovni pojmi stavništva

Vsak je že kdaj slišal za igre na srečo; nekateri v njih preizkusijo srečo, drugi se jih varno izogibajo. Obstajajo pa tudi posamezniki, ki se od iger na srečo preživljajo. Stavništvo je sestavljeno iz širokega spektra dogodkov, na katere lahko posameznik stavi. Najpogostejši so vsekakor športni dogodki: od nogometa, košarke in hokeja, pa do nekoliko manj poznanih športov, kot so futsal, curling, squash ipd. Poleg športnih dogodkov je možno staviti tudi na večje organizirane dogodke in prireditve (najbolj poznane so državne predsedniške volitve in Evrovizija), možno pa je staviti tudi na gibanje deviznih tečajev, delnice itd. V magistrski nalogi se bom posvetil športnim dogodkom. Poznamo veliko tujih stavnic, do katerih pred pojavom interneta ni bilo mogoče dostopati. Internetna tehnologija pa je omogočila dostop do spletnih storitev stavnic skoraj vsem uporabnikom. Ključni stvari za sklenitev stave sta torej dostop do stavnice, bodisi neposredno v ustanovi ali prek spleta, in določen znesek ali vložek, ki ga posameznik namerava za to nameniti.

1.1.1 Stavna lista, ponudba in stavni koeficient

Osnovna stvar vsake stavnice je stavna lista, to je seznam športnih dogodkov, ki se bodo zgodili v bližnji prihodnosti in na katere lahko uporabniki stavijo. Od posamezne stavnice in od pomembnosti športnega dogodka je odvisno, za kolikšno obdobje vnaprej je podana stavna lista. Svetovna prvenstva in olimpijske igre so na primer v ponudbo dane več mesecev vnaprej, medtem ko se kakšne prijateljske tekme ali tekme manj poznanih lig dodajajo dnevno, saj je za samo stavnico takšna tekma precej bolj tvegana zaradi nepoznavanja lig, klubov in igralcev znotraj ekipe. Večje stavnice, kot so William Hill, Bwin.party in Paddy Power, imajo bistveno večjo in dolgoročnejšo stavno ponudbo kot manjše stavnice. Celotna stavna ponudba je največja predvsem med vikendi, ko poteka največ športnih dogodkov, od nogometa, rokomet, košarke in ostalih športov. Najmanj obsežna pa je običajno ob ponedeljkih, saj je takrat najbolj mirno, kar zadeva športne dogodke. V spekter stavne ponudbe spada znotraj posamezne športne panoge veliko delitev. Tako lahko recimo v primeru pomembne posamezne nogometne tekme (npr. Liga prvakov v nogometu) znotraj ene tekme stavimo več kot 100 različnih možnosti. Večja kot je stavnica in bolj kot je tekma (dvoboj) pomembna, več je tudi stavnih možnosti. Pri pomembnejši nogometni tekmi lahko tako stavimo na posameznega zmagovalca, točen rezultat tekme, število golov na tekmi, število kartonov na tekmi, različne azijske hendikepe in še veliko drugih možnosti. Slovenska Športna loterija ima na splošno bistveno slabšo ponudbo, saj se po velikosti ne more primerjati z največjimi svetovnimi stavnicami, kljub temu pa velikokrat ponudi stave posameznih športov slovenskih lig (rokomet, košarka), kjer jih kot edini ponudnik omenjenih tekem doda na stavno listo. To je lahko za posamezno stavnico dvorezen meč, saj po eni strani omogoči svojim uporabnikom dostop do redkih stavnih dogodkov ter tako poveča svojo priljubljenost in prepoznavnost med njimi, po drugi strani pa veliko tvega s postavitvijo koeficientov na takšne tekme, saj imajo lahko njeni uporabniki določene informacije, s katerimi stavnica ne razpolaga – na ta način stavnica tvega in tudi veliko izgubi, če napačno postavi koeficiente na takšno tekmo. Več o stavnih koeficientih bom napisal v nadaljevanju.

Veliki poznavalci športnih stav in uporabniki, ki se s stavami profesionalno ukvarjajo, so pri svojih ocenah in raziskavah izredno previdni. Velikokrat se posebej osredotočijo na posamezen šport ali ligo, zelo podrobno spremljajo novice s tega področja in lahko na ta način zelo hitro ocenijo, ali so stavnice pravilno postavile stavne koeficiente za določen dogodek (povedano drugače, ali so stavnice pravilno napovedale, katera ekipa (igralec) ima pri posameznem dogodku več možnosti za zmago). Stavni koeficient ali kvota tako igra ključno vlogo za vsakega stavničarja. Koeficient je nespremenljiva količina, ki predstavlja neko razmerje med dvema ali več spremenljivimi količinami. Postavlja se v obratnem sorazmerju z verjetnostjo uspeha. Če ima nek dogodek 99-odstotno možnost za uspeh, bo stavni koeficient znašal 1,01 (100/99). V primeru, da ima nek dogodek 40-odstotno možnost za uspeh, pa bo stavni koeficient znašal 2,50 (100/40). Večja kot je možnost določene ekipe za zmago, nižja bo na ta račun njena kvota. Predstavlja tudi

potencialni dobiček stavničarja, ki ga izračunamo, če pomnožimo določen vložek (znesek) s kvoto od določenega stavnega dogodka in od tega odštejemo vložek (znesek), ki smo ga ob tem stavili (Betting odds explained).

Poznamo različne zapise stavnih koeficientov, pri čemer je najbolj priljubljen vsekakor decimalni zapis (2,50), pri angleških stavnica pa je priznan tudi frakcionalni zapis (3/2). Pretvorbo iz frakcionalnega v decimalni zapis naredimo tako, da frakcionalnemu zapisu prištejemo 1. Poznamo še zapis koeficientov s pozitivnim ali negativnim predznakom, ki pa se večinoma uporablja le v Združenih državah Amerike (naprej ZDA). Zapis +250 na primer pomeni, da v kolikor stavimo na ta dogodek 100 ameriških dolarjev, bomo v primeru uspeha imeli 250 ameriških dolarjev dobička. Večina svetovnih stavnica ponuja tudi možnost, da si uporabniki sami izberejo, v kakšni obliki se jim bodo stavni koeficienti prikazovali (Skr, 2004).

1.1.2 Profitna marža, stavna arbitraža in stavnika borza

Kadar imamo športni dogodek, kjer sta možna samo dva končna izida (npr. pri tenisu) in je možnost zmage enaka za oba igralca (igralca A in igralca B), bi morali biti v teoriji koeficienti postavljeni v vrednosti 2,00 za oba igralca. To pomeni, da kadar bi se določen uporabnik odločil staviti enak znesek na oba igralca, bi bil ne glede na končni rezultat na pozitivni ničli. Vendar v realnosti nima tako postavljenih koeficientov nobena stavnica, saj v tem primeru stavnice na dolgi rok ne bi imele dobička (profitne marže). Da se temu izognejo, postavijo stavne koeficiente nekoliko pod zgoraj omenjeno mejo (npr. 1,94 na oba igralca). Na ta način se stavnice zavarujejo in bodo deležne profitne marže ne glede na to, kateri igralec (ekipa) bo na koncu zmagovalc tega dogodka. Stavnice določijo profitno maržo za vsak dogodek posebej. Odvisna je od tega, kako tvegan je določen dogodek. Dogodki ali tekme, ki imajo veliko gledanost po vsem svetu in imajo na razpolago vse informacije, bodo tudi bolj priljubljene za stavničarje. Posledično bo na takšnih dogodkih tudi večji skupni stavnika promet. V takih primerih stavnice profitno maržo znižajo, saj imajo tako manjše tveganje za večje spremembe stavnih koeficientov. Nasprotno pa stavnice profitno maržo povečajo za bolj tvegane dogodke z manj informacijami. Primer dogodka z nižjo tveganostjo je nogometni derbi med španskima velikanoma Barcelono in Real Madridom ali teniški dogodek med Rafaelom Nadalom in Novakom Đokovićem.

Profitno maržo določene stavnice lahko zelo enostavno izračunamo za vsak stavnika dogodek. Računske formule in informacije o profitni marži nam podrobneje razlaga spletna stran Bettingwell, kjer lahko izvemo tudi druge zanimive informacije s tega področja (Betting margin). Za primer sem vzel nogometno tekmo med Barcelono in Real Madridom. Pri vsaki nogometni tekmi so 3 možni razpleti tekme: zmaga domače ekipe (tip 1), neodločen rezultat (tip X) ali zmaga gostujoče ekipe (tip 2).

Primer postavitve stavnih koeficientov:

Barcelona – Real Madrid: tip 1 – 2,00; tip X – 3,00; tip 2 – 3,50

Profitna marža stavnice = $(1/\text{koeficient tip 1} + 1/\text{koeficient tip X} + 1/\text{koeficient tip 2}) - 1$

Profitna marža stavnice = $(1/2,00 + 1/3,00 + 1/3,5) - 1$

Profitna marža stavnice = $(0,5 + 0,3333 + 0,2857) - 1$

Profitna marža stavnice = $1,119 - 1 = 0,119 = 11,9$ odstotka

Ugotovili smo, da v našem primeru profitna marža stavnice znaša 11,9 odstotka, kar je za velike spletne stavnice zelo visoka številka. Povedano z drugimi besedami, stavnica s tako visoko profitno maržo ni konkurenčna v svetovnem merilu. Pri najbolj priznanih svetovnih stavnicah se profitna marža giblje v intervalu med 2,5 in 5,0 odstotka (top100bookmakers, b.l.). Športna loterija je v tem merilu povsem nekonkurenčna, saj profitna marža v povprečju znaša 11,1 odstotka; če v stavnih koeficientih realno upoštevamo še davek od srečk, pa znaša profitna marža kar 27,2 odstotka. Več o izračunih in medsebojni primerjavi športnih stavnic bom napisal v nadaljevanju magistrske naloge.

Stavna arbitraža je netvegana priložnost za zaslužek stavničarjev, saj z izkoriščanjem ugodnih stavnih koeficientov na več stavnica omogoča zaslužek še pred dejanskim začetkom posameznega dogodka brez odvisnosti od razpleta dogodka. Bistvo stavne arbitraže je, da stavničar poskuša poiskati napake ali razlike v stavnih koeficientih med posameznimi stavnica za isti dogodek in te napake izkoristiti v svojo korist (What is arbitrage betting?).

Takšen primer bom razložil v nadaljevanju, vključno s potencialnim arbitražnim zaslužkom stavničarja. Recimo, da imamo teniški dogodek med dvema zelo znanima igralcema, Rogerjem Federerjem in Rafaelom Nadalom. Stavničar se odloči, da bo stavil na oba zmagovalca dvoboja; v tem primeru imamo samo dve možnosti, in sicer zmaga Federerja ali zmaga Nadala. Na stavnici Pinnacle med njima postavijo sorazmerna koeficienta na zmago 1,85 – 2,10, pri stavnici Bet365 pa koeficienta znašata 2,00 – 1,85. Stavničar tako stavi sorazmeren znesek na koeficient 2,10 na prvi stavnici (tako si pokrije zmago Nadala) in sorazmeren znesek na koeficient 2,00 pri drugi stavnici (tako si pokrije zmago Federerja). Če bi oba koeficienta znašala 2,00, bi bil na pozitivni ničli, ker pa sta v našem primeru pri obeh stavnica preko 2,00, je že od daleč vidno, da bo šlo za arbitražni dobiček. Pri tem je potrebno paziti, kolikšen znesek bo stavničar namenil za posamezen tip. Izračun sorazmernega zneska je sledeč. Najprej moramo izračunati profitni faktor stavnice. V kolikor bo znašal manj kot 1, ima stavničar možnost za arbitražni zaslužek, v kolikor pa bo presegal 1, bo stavnica obdržala profitno maržo. To lahko preverimo za vsak stavni dogodek, ki je v ponudbi, ne glede na vrsto športa ali stavnice. Izračun poteka sledeče:

Profitni faktor stavnic = $(1/\text{koeficient } 1) + (1/\text{koeficient } 2)$

Naš primer = $(1/2,10) + (1/2,00) = 0,476 + 0,500 = 0,976$

Opazimo, da je profitni faktor manjši od 1, torej ima v našem primeru stavničar priložnost za arbitražni dobiček. Naslednji korak je, da izračunamo profitni faktor dogodka, ki je premo sorazmeren s profitnim faktorjem stavnic, torej:

Profitni faktor dogodka = $1/\text{profitni faktor stavnic}$

Naš primer = $1/0,976 = 1,024$

V naslednjem koraku izračunamo skupni arbitražni dobiček, ki ga bo stavničar dobil ne glede na to, kako se bo dogodek končal. Tukaj se mora stavničar odločiti, kolikšen bo skupni vložek, ki ga je pripravljen položiti. Pri tem je potrebno vedeti, da imajo vse stavnice določene denarne limite za posamezne dogodke, in preko teh limitov ne moremo staviti v enem deležu, zato je omenjeni pogoj v stavni arbitraži zelo pomemben. Pri večini največjih stavnic imajo denarne limite napisane ob samem dogodku in tako lahko uporabnik že vnaprej točno ve, koliko znašajo. Recimo, da se v našem primeru stavničar odloči za skupni vložek 100 enot.

Dobiček = $(\text{skupni vložek} \times \text{profitni faktor dogodka}) - \text{skupni vložek}$

Naš primer = $(100 \text{ enot} \times 1,024) - 100 \text{ enot} = 2,4 \text{ enote}$

Skupni dobiček bo tako v našem primeru znašal 2,4 enote ne glede na to, kako se bo dogodek končal. Preostane nam še en korak, in sicer da skupni vložek (100 enot) enakomerno porazdelimo med obe stavni možnosti:

Vložek 1 = $\text{profitni faktor dogodka} \times \text{skupni vložek} / \text{stavni koeficient } 1$

Naš primer: Vložek 1 = $1,024 \times 100 / 2,10 = 48,76$

Vložek 2 = $1,024 \times 100 / 2,00 = 51,24$

V kolikor bomo v našem primeru položili 48,76 enote na Nadala s koeficientom 2,10 in 51,24 enote na Federerja s koeficientom 2,00, bomo ne glede na končni rezultat zaslužili 2,4 enote že pred dejanskim začetkom obračuna (Sure Bet Calculation and Formulas for 2-Way Bets).

Takšen računski proces je zelo zamuden, zato obstajajo različna pomagala in kalkulatorji, ki to samodejno preračunajo namesto nas. Eno izmed takšnih pomagal so arbitražni kalkulatorji (angl. *sure bet calculator*); pri tem moramo poznati le koeficiente in skupni vložek, ki smo ga pripravljene vložiti.

Večji kot je torej profitni faktor dogodka, večji bo stavničarjev potencialni arbitražni dobiček. Pri nizkih skupnih vložkih se stavne arbitraže niti ne splača igrati, kadar so skupni zneski večji, pa je to veliko bolj dobičkonosno. Seveda je pri tem treba paziti na veliko stvari, ki nam lahko vse skupaj hitro postavijo na glavo. Zgoraj sem že omenil denarne limite, ki se spreminjajo in so pri vsaki stavnici različni za vsak dogodek – večina slabših stavnic ima nizke denarne limite, zato so v takšnih primerih neuporabne. Paziti je treba tudi na hitro spreminjanje stavnih koeficientov; namreč, vsaka stavnica glede na količino položenega denarja na določen dogodek hitro spreminja koeficiente. V tej smeri so svetovne stavnice v zadnjih letih naredile velik korak, saj skrbno spremljajo vsakršne spremembe, na katere tudi hitro reagirajo z nižanjem ali višanjem koeficientov. Arbitraža je možna tudi na drug način, na primer kadar za določen dogodek prejmemo pomembno informacijo, ki lahko v veliki meri vpliva na učinkovitost igranja določene ekipe (poškodba ključnega igralca, stavka igralcev itd.). Če prejmemo takšno informacijo pred nižanjem koeficientov, lahko stavimo na ekipo, za katero menimo, da se bo stavni koeficient znižal (ekipa, ki nima težav in pri kateri se pričakuje padec koeficienta). Ker smo prepričani v zgoraj omenjeno informacijo, se bodo koeficienti na omenjeno ekipo po vsej verjetnosti do samega začetka obračuna zniževali v tolikšni meri, da si bomo lahko tik pred tekmo vložek na preostala dva tipa pokrivali in ustvarili arbitražni dobiček. Kolikšen bo, je odvisno od razlike koeficientov med prvo stavo in stavo, s katero si vložek pokrivamo tik pred tekmo. Ta oblika arbitražnega zaslužka je precej bolj tvegana.

Poleg stavništva, kjer posameznik stavi na nek dogodek proti stavniški hiši, se je v zadnjih letih razširila tudi stavniška borza (angl. *betting exchange*), kjer posamezniki stavijo neposredno drug proti drugemu. Organizacija, prek katere to poteka (najbolj znani sta Betfair in Betdaq), v zameno zahteva le določen odstotek vsake sklenjene stave med dvema posameznikoma. Na ta način so stavniške borze postale velika konkurenca stavniškim hišam, saj nudijo bolj konkurenčne kvote in tudi uporabniki se vse bolj odločajo za to vrsto športnih stav. Provizija, ki jo poberejo stavniške borze, običajno znaša med 2 in 5 odstotki (Jones, Hillier, Turner in Comfort, 2004, str. 98–100).

1.1.3 Stavni limiti doma in v tujini

Vsak športni dogodek ima omejitve pri vplačilu bodisi glede na posameznega uporabnika ali posamezen športni dogodek. Pri Športni loteriji imajo omejitve glede na posamezen dogodek oziroma stavni listek. Največje posamezno vplačilo na listek je tako 250 EUR, najvišji možni dobiček na posamezen listek pa 5000 EUR (z že vključenim davkom). Vplačila na konto igralcev so omejena na 1000 EUR na dan oziroma 5000 EUR mesečno. Enaka pravila veljajo tudi pri izplačilih, vsak uporabnik pa si lahko posebej nastavi omejitve vplačil na svojem računu (Športna loterija, b.l., Prodajna mesta). Športna loterija lahko pri posameznih dogodkih dodatno zniža ali omeji višino vplačila glede na tveganje omenjenega dogodka.

Tuje stavnice imajo stavne limite različno urejene. Stavnica Bet365 ima omejitve glede na posameznega uporabnika. Če za uporabnika velja, da stavi pogosto in z višjimi zneski, bo prej dobil stavni limit, pogosto takšnega, da se mu preprosto ne bo več splačalo staviti na omenjeni stavnici. Na podoben način deluje večina stavnic: na začetku torej ugodni stavni koeficienti in razmeroma visoki stavni limiti, da privabijo nove uporabnike, čez določen čas pa vse več omejitev in nižanje stavnih limitov. Obstajajo tudi stavnice, ki imajo stavne limite postavljene glede na stavni dogodek. Primer takšne stavnice je Pinnacle, ki slovi kot stavnica z najvišjimi limiti in ki podpira tudi stavno arbitražo. Stavni limiti so v tem primeru postavljeni glede na tveganje določenega dogodka. Bolj kot je določen stavni dogodek pomemben in svetovno priznan, višji bodo stavni limiti. Stavni limiti na posamezno tekmo košarkarske lige NBA so tako pogosto tudi višji od 10.000 EUR (Payment FAQs).

1.1.4 Identifikacija in denarni posredniki na tujih spletnih stavnicah

Napredek internetnih storitev v zadnjih dveh desetletjih je omogočil hiter in enostaven dostop do spletnih storitev skoraj vsakemu posamezniku. Vzporedno s tem se je zelo povečalo tveganje zlorab uporabnikov na spletu, zato ima večina spletnih stavnic postavljen visok nivo varnosti in zaščite za spletne uporabnike. Sama registracija in prijava novih uporabnikov je sicer zelo hitra in enostavna: novi uporabniki morajo vnesti le svoje osnovne podatke in že lahko dostopajo do svojega računa. Na ta način spletne stavnice novim uporabnikom omogočijo hiter vpogled v svoje storitve ter jim zagotovijo čim bolj enostaven in hiter dostop. Ko začne nov uporabnik aktivno sodelovati na spletni stavnici, se bistveno poveča tudi nivo varnosti.

Uporabnik lahko vplačilo sredstev na račun izvede na več načinov. Bančne transakcije zaradi višje provizije in časovne neučinkovitosti v zadnjih letih izgubljajo na vrednosti, saj celoten postopek v večini primerov traja nekoliko dlje. Stavničar pa denar na igralnem računu potrebuje kar se da hitro, da lahko potem z njim prosto upravlja, zato so se na spletu pojavili različni denarni posredniki, ki so veliko odzivnejši in preprostejši. Najbolj pogost način so elektronske denarnice oz. e-denarnice. Gre za elektronske denarne posrednike, kamor uporabnik s svoje kreditne kartice ali bančnega računa naloži določena finančna sredstva, nato pa hitro, učinkovito in z minimalnimi stroški prepošilja denar naprej do več spletnih stavnic. Kar je pri tem za uporabnika dobro, je to, da so te transakcije od denarnih posrednikov do spletnih stavnic in obratno večinoma brez provizije. Imajo pa določene stavnice omejitve pri izplačilih. Spletna stavnica Pinnacle na primer uporabniku za vsako prvo izplačilo v mesecu z njegovega računa ne zaračuna provizije, za vsako naslednje izplačilo v istem mesecu pa zaračuna 12 EUR provizije na vsako dodatno izplačilo. Vsa vplačila pa so razumljivo brez provizije; to pomeni, da lahko

uporabnik večkrat vplača sredstva, pri čemer mu ni treba paziti, kolikokrat lahko vplača na spletno stavnico brez dodatnih stroškov (Pinnacle Sports, b.l.).

Elektronske denarnice so zaradi svoje varnosti, hitrega prenosa denarja in nizkih stroškov zelo priznane po vsem svetu. Najbolj pogoste so Skrill, Neteller in Paypal, obstaja pa še veliko drugih. Zelo pogost način vplačila in izplačila sredstev na račune je tudi prek kreditnih kartic, predvsem Vise in Mastercarda. Izplačilo večinoma traja nekoliko dlje (1–3 dni), nekatere stavnice pa imajo tudi provizijo za vplačila ali izplačila (Terms and conditions, b.l.). Priljubljena metoda plačevanja je tudi prek Monete in kartice paysafecard, tj. kartica z večmestno kodo, ki jo lahko kupimo v trafikah, na poštah in bencinskih servisih doma in v tujini.

Za prvo vplačilo sredstev na nov uporabniški račun spletna stavnica od novega uporabnika zahteva podatke od denarnega posrednika, prek katerega bo sredstva poslal. Pri tem je zelo pomembno tudi to, da lahko uporabnik spletne stavnice pošlje zahtevek za izplačilo sredstev samo prek istega posrednika, kjer je sredstva naložil. Torej, če uporabnik naloži sredstva prek e-denarnice Skrill, ne more vložiti zahtevka za izplačilo prek banke ali kreditne kartice, ampak samo prek e-denarnice Skrill, prav tako se morajo zahtevani podatki ujemati s podatki pri vplačilu. To je uporabno predvsem proti zlorabi računov, saj v primeru, da določenemu uporabniku vdrejo v stavniški račun, teh sredstev ni mogoče izplačati na drug račun (Payment methods, b.l. 2.1).

Pred prvim izplačilom vsaka stavnica temeljito preveri podatke uporabnika, ki je izdal zahtevek za izplačilo. Od uporabnika zahteva tudi kopijo osebne dokumenta ali potnega lista in v večini primerov še potrdilo o plačilu računa v zadnjih 3 mesecih. Podobne zahteve ima večina tujih spletnih stavnic.

1.1.5 Možnosti igranja in dostopa doma in v tujini

Zakon o igrah na srečo med drugim določa, da banke slovenskim državljanom ne smejo izplačevati nagrad, ki jih dobijo na stavnicah ali pri ponudnikih spletnih iger na srečo brez koncesije. V Sloveniji ima koncesijo za prirejanje športnih stav samo Športna loterija; tako slovenski državljanji ne smejo dostopati do tujih spletnih ponudnikov iger na srečo in pri tem aktivno sodelovati s pravim denarjem. Takšne spletne stavnice so med drugim Bwin.party, Bet at home in William Hill. Stavnice brez pridobljene koncesije tudi ne smejo oglaševati na ozemlju Slovenije. Po 19. členu Zakona o dohodnini (Ur. l. RS, št. 117/2006) se dobitki od iger na srečo ne upoštevajo kot dohodki fizične osebe. Pravilnik o prirejanju iger na srečo preko interneta oziroma drugih telekomunikacijskih sredstev (Ur.l. RS, št. 42/08, 103/08, 109/12) pa določa temeljna pravila in pogoje, ki jih mora upoštevati posamezen koncesionar pri izvajanju spletnih iger v Sloveniji. Med drugim določa način,

pogoje, vrste iger, obseg prirejanja in nadzor nad prirejanjem iger na srečo prek interneta oziroma drugih telekomunikacijskih sredstev.

Razvoj internetnih storitev, ki omogočajo domačim uporabnikom kljub omejitvam dostop tudi do tujih spletnih ponudnikov, predstavlja velik problem za slovensko zakonodajo. Vlada je v letih 2006 in 2010 k Zakonu o igrah na srečo (ZIS-UPB3) izdala odločbe, ki tujim stavniškim podjetjem brez pridobljene koncesije prepovedujejo organiziranje spletnih iger na srečo v Sloveniji. Slovenski internetni ponudniki so zato morali blokirati spletni dostop do stavniških podjetij, kot so Bet at home, Expect in Bwin.party. To so naredili tako, da so v DNS strežnikih onemogočili preslikavo tekstovnih imen tujih stavnic v naslove IP. Kljub temu pa vlada s tem ukrepom ni uspela povsem preprečiti dostopa do tujih stavnic, saj se lahko uporabniki z uporabo proxy strežnikov temu izognejo. Poleg tega imajo določene stavnice, kot je Bwin.party, na svoji spletni strani tudi poseben dodatek, s katerim lahko uporabniki to blokado zaobidejo. Vlada je onemogočila dostop predvsem manj ozaveščenim uporabnikom računalniških storitev, saj je blokado mogoče zaobiti na dokaj preprost način. Vendar druge rešitve vlada ob trenutni zakonodaji nima; tako denar še naprej neobdavčeno odhaja v tujino, država pa od tega nima nič (Internetni ponudniki bodo onemogočili dostop do spletnih stavnic, 2011).

Informacijska pooblaščenka (Pirc, 2013) je v svoji izjavi podala mnenje ministrstvu, državnemu zboru, organom, samoupravnim skupnostim in drugim državnim organom o tedanjem predlogu zakona o igrah na srečo (ZIS) glede nadzora spletnega delovanja. V omenjenem dokumentu je podprla rešitev, ki bi izpustila omejevanje dostopa do spletnih strani v celoti in igranje iger na srečo pri prirediteljih brez koncesije Vlade RS preprečevala le s prepovedjo izvrševanja plačilnih transakcij, če je iz razpoložljivih podatkov razvidno, da se nanašajo na udeležbo pri igri na srečo prireditelja brez koncesije vlade. Iz tega torej izhaja, da je pooblaščenka raje predlagala strožji nadzor nad plačili in ne toliko nad samo tehnologijo.

Nadalje so v dokumentu opisani pretekli valovi blokiranja tujih spletnih strani. Prvi večji se je zgodil že leta 2003 v okviru kršenja osebnih podatkov v » aferi Udba.net«. Šlo je za eno največjih kršitev osebnih podatkov v zgodovini RS (Pirc, 2013, str. 3). Naslednji val blokad spletnih strani se je zgodil leta 2006, ko so tuji internetni ponudniki športnih stav oglaševali in ponujali storitve slovenskim uporabnikom brez koncesije Vlade RS ter s tem konkurirali edinemu slovenskemu ponudniku omenjenih storitev. Tedanji Urad za nadzor prirejanja iger na srečo (UNPIS) je omenjenim tujim ponudnikom storitev z odločbo prepovedal prirejanje iger na srečo v Sloveniji in blokiral tuje spletne stavnice. Jeseni 2009 pa je bila sprejeta novela zakona o elektronskem poslovanju na trgu (ZEPT-A), ki je možnost blokade spletnih strani namenila izključno sodišču (Pirc, 2013, str. 4). Leta 2010 je sledila nova prepoved omogočanja dostopa do spletnih strani, prek katerih se je mogoče udeležiti spletnih iger na srečo. Posledica tega je bilo blokiranje spletnega dostopa do 4

velikih svetovnih stavnic: Expect, Bwin.party, Bet-at-home in Sportingbet. Poznejšo pritožbo omenjene četverice na omenjen ukrep, ki se je nanašala predvsem na omejevanje svobode interneta, je preučevalo Upravno sodišče in je bila spomladi leta 2011 zavrnjena. Blokada spletnih strani so se še nadaljevale in so aktivne še danes. Učinkovitost blokad je, kot razlaga informacijska pooblaščenka v dokumentu, zelo sporna zadeva, saj se jih da zaobiti brez posebnega tehničnega znanja. Vendar, dokler ne bo drugih konkretnih rešitev, bo zadeva ostala na omenjeni stopnji (Pirc, 2013).

Božič (2010) v svojem prispevku razlaga različne postopke omejevanja dostopa do spletnih strani. Pri tem obstajajo štiri načini: blokada prometa na podlagi naslova IP, spreminjanje tabel za usmerjanje prometa, preusmerjanje s pomočjo lažnih DNS odgovorov in s pomočjo tehnologije DPI (angl. *deep packet inspection*). Vsi štiri načini vključujejo različne postopke omejevanja, v našem primeru pa je zanimiv predvsem tretji način, torej preusmerjanje s pomočjo lažnih DNS odgovorov. Vsak spletni naslov ima namreč v ozadju domenske strežnike, ki jih lahko blokiramo in tako onemogočimo uporabnikom dostop do zadevne spletne strani. Prireditelj, ki je predmet blokade, se temu lahko izogne z alternativnim imenom (pri tem doda v spletni naslov kakšno številko ali drugačno ime). Uporabnik iger na srečo se lahko blokadi spletne strani izogne z nastavitvijo posredniških strežnikov (pri tem oddaja znak, kot da ne prihaja iz območja, kjer je spletna stran blokirana) ali pa v računalniku nastavi OpenDNS, ki ponuja dodatne možnosti boja proti zlorabam in dostopa do določenih spletnih strani.

1.2 Psihološki vidik stavništva

1.2.1 Upravljanje z denarnimi sredstvi

Pravilno upravljanje z denarnimi sredstvi (angl. *money management*) je zelo pomembno za vsakega stavničarja. Izraz sam po sebi pove, kako s pravilnim razporejanjem in upravljanjem denarja zmanjšamo tveganje izgube vložnega denarja ter s pravilnim igranjem stav omogočimo največji možni dobiček (Feustel in Howard, 2010, str. 39).

Pri tem je pomembnih več faktorjev, ki jih bom predstavil v nadaljevanju. Eden ključnih faktorjev pri stavah in upravljanju z denarjem so zadostna sredstva oziroma primerna velikost banke, namenjene za stave. Pri tem je banka mišljena kot celotna velikost sredstev, ki jih stavničar nameni samo za stave in jih je pripravljen tudi izgubiti. Največja težava stavničarjev začetnikov je, da za to nimajo na voljo dovolj sredstev, saj si želijo zaslužiti ali ustvariti banko iz nič, kar pa je zelo težko. Ključna stvar je torej določitev začetne banke že pred začetkom igranja stav (npr. 10.000 EUR pri stavničarju z več izkušnjami).

Naslednji korak pravilnega upravljanja z denarjem je določitev, koliko bo znašala vrednost 1 enote pri posamezni stavi. Pri tem moramo vedeti, da lahko pri posamezni stavi stavimo

od 1 do največ 10 enot. To je pomembno zato, da četudi smo zelo prepričani v uspeh določene stave, ne presežemo najvišje denarne meje, ki smo si jo zastavili, saj bi bila izguba v primeru zgrešene napovedi glede na celotno banko precejšnja. Največji možni vložek povprečnega stavničarja (torej 10 enot) tako naj ne bi presegal 3 odstotkov skupne banke; pri tem je odvisno tudi, za kakšen tip stavničarja gre, ali je bolj naklonjen tveganju (do 5 odstotkov banke) ali pa manj (do 2 odstotka banke). V primeru povprečnega stavničarja tako vrednost 1 enote znaša 30 EUR, največji možni vložek pa 300 EUR (10 enot). Prav delež največjega možnega vložka glede na skupno banko igra zelo pomembno vlogo; nižji kot je, bolj je stavničar discipliniran in manjša je možnost izgube celotne banke (Sports Betting Money Management Skills.).

Zelo pomemben faktor je tudi višanje in nižanje osnovne enote. Vsak stavničar ima namreč svoje pozitivne in negativne serije, vendar je ključnega pomena to, kdaj se odločimo za prvo in kdaj za drugo možnost. Kadar imamo negativno serijo, ne smemo po takšni seriji nikoli nižati osnovne enote. Da bi prišli do izhodišča, bi morali v takšnem primeru zadeti bistveno več stav, kot smo jih izgubili ob istem koeficientu. To lahko ponazorimo s preprostim izračunom. Recimo, da imamo serijo 10 zaporednih zgrešenih stav z enakim koeficientom (2,00) in enakim vložkom v vrednosti 100 EUR. V tem primeru izgubimo 1000 EUR. Če se nato odločimo, da bomo vložek zaradi strahu pred izgubo znižali za 10 odstotkov (s 100 na 90 EUR), moramo tako zadeti 11,1 stave – torej 1,1 stave več kot prej, samo da pridemo na pozitivno ničlo. V primeru slabe serije je tako kvečjemu smotrno povišati vložek za določen odstotek, v primeru dobre serije pa ostati na istem vložku ali ga znižati (Miller, b.l.).

1.2.2 Športne stave in odvisnost od igranja

Športne stave so lahko za posameznika, če pri tem uživa, družbeno prijetna in zabavna izkušnja predvsem z vidika napovedovanja rezultatov tekem in napovedi, ali se bo določen dogodek razpletel po pričakovanjih ali pa bo sledilo presenečenje. V kolikor pa posameznik na določeni stavni spletni strani igra vse pogosteje in z vse večjimi zneski denarja ter poskuša na ta način povečati svoje premoženje, v realnosti pa si zatiska oči pred dejstvom, da v finančnem smislu vse bolj tone, lahko to pripelje tudi do odvisnosti od iger na srečo in posledično nujno potrebne pomoči. Predvsem mlajši igralci se ne zavedajo, da pri športnih stavah niso odvisni samo od verjetnosti zadetega dogodka, temveč tudi od profitne marže, ki jo za svojo dejavnost odvzamejo stavnice, in obdavčitve, ki še dodatno zmanjša možnosti pričakovanega in zelenega dobitka. O zasvojenosti govorimo takrat, ko igre na srečo za posameznika postanejo osnovni način uravnavanja čustvenega življenja. Zasvojeni postanejo odvisni do te mere, da njihovo vedenje ni več izbira, pač pa obrambni mehanizem, od katerega je odvisno njihovo življenje (Gerdina, 2009).

Slika 1: Znaki in simptomi odvisnosti od igralnštva



Vir: Gambling addiction, 2015.

Ozebek je v svojem članku zapisala, da je približno med 1,5 in 3 odstotka odraslih ljudi odvisnih od iger na srečo, torej ljudi, ki so odvisni od kockanja in stavništva (Ozebek, 2008). Če pogledamo domači trg, tako v Sloveniji zaradi odvisnosti trpi več kot 15.000 posameznikov, če upoštevamo še njihove družine in prijatelje, ki lahko ob tem prav tako trpijo, pa se ta številka zelo hitro podvoji ali celo potroji. Simptomi odvisnosti od igranja iger na srečo so lahko različni. Najbolj pogosti so: izposojanje denarja, igranje postane vse manj načrtovano vnaprej, igralec se velikokrat odloča za ponovni začetek, skrivanje ali v skrajnosti celo razmišlja o samomoru. Zdravljenje lahko poteka na individualni ravni, v nekaterih primerih pa je potrebno bolnišnično zdravljenje ali skupinska terapija. Predvsem slednja se velikokrat izkaže za dobro, saj se lahko posamezniki z enakimi težavami povežejo med seboj in tako začitijo, da v tem niso sami.

To je velik problem vsake države: ali športne stavnice legalizirati ali jih prepovedati z zakonom. Podobno je tudi v Sloveniji. Tako je eden izmed ključnih predlogov spremembe Zakona o igrah na srečo tudi izboljšanje stanja na področju odvisnosti od iger na srečo, predvsem z namenom zaščititi mlade in jih odvrti od igranja iger na srečo. V predlogu je med drugim zapisan poudarek prepovedi sodelovanja v procesu prirejanja iger na srečo za mlajše od 18 let (ZIS-F). S tem želi država preprečiti mladim dostop do iger na srečo in tako zmanjšati odvisnost. Športna loterija trenutno ne sodeluje z nobeno institucijo za zdravljenje odvisnosti, kar pomeni, da morebitni odvisniki prek njihove spletne strani ne morejo kontaktirati nobene ustanove za zdravljenje in pomoč v primeru odvisnosti. Na tem področju je vsekakor potrebna sprememba. Pri Športni loteriji zagotavljajo, da je iskanje novega partnerja na tem področju v teku in da bodo v kratkem sledile spremembe (Športna loterija, 2014).

1.2.3 Vpliv bonusov in denarnih spodbud na igranje

Beseda bonus označuje neko dodatno sredstvo, blago ali storitev, ki nam jo nekdo ponudi brezplačno kot zahvalo ali nagrado za zaupanje. Lahko pa tudi predstavlja privlačen način za podjetja, da z bonusi privabijo nove stranke. Podobno je tudi pri stavniških podjetjih, saj skorajda ni spletne stavnice, ki ne bi na tak ali drugačen način ponujala določene promocije in ugodnosti v obliki bonusov. Predvsem novejšje stavnice želijo z bonusi in promocijami privabiti nove igralce, toda preden k novi stavnici pristopijo izkušenejši igralci, primerjajo stavniške koeficiente z obstoječimi stavnicami in če niso na zadovoljivi ravni, se ne bodo odločili za prestop. Stavniški bonusi tudi niso tako enostavni, kot se zdi na prvi pogled. Zelo pomembni so predvsem pogoji bonusa. Preden uporabnik dobi bonus, se mora najprej registrirati na določeno spletno stavnico in vplačati določeno višino sredstev na svoj račun. Težava nastane, ker večina neizkušenih uporabnikov ne prebere pogojev bonusa, ki v večini primerov vsebujejo klavzulo o tem, koliko skupnega prometa mora uporabnik ustvariti z vplačanim denarjem in s prejetim bonusom, preden si lahko s stavnega računa izplača določen znesek. Običajno je potrebno osnovni bonus obrniti vsaj 10-krat, pa tudi do 50-krat. Za uporabnika to pomeni, da bo s samim bonusom zelo težko ustvaril toliko prometa, ne da bi pri tem izgubil dana sredstva. Velikokrat je uporabnik tako prisiljen na svoj račun nakazati dodatna sredstva, saj lahko z višjo banko to bistveno lažje izpelje. Vse to pa je voda na mlin stavnice, saj obstaja velika verjetnost, da bo uporabnik vsa sredstva (na račun strogih pravil, omejitev in nižjih kvot) tudi izgubil. Poleg tega lahko stavnice tudi časovno omejijo veljavnost bonusa ter s tem dodatno stimulirajo in pospešijo aktivnost uporabnika, saj večja nepremišljenost vodi v hitrejšo in nenadzorovano izgubo sredstev (Wagering Requirement Explained). Vsa ta dejstva pomenijo past za začetnike, izkušenejši uporabniki, ki imajo večjo stavno banko, pa lahko z višjimi vplačili hitro izpolnijo pogoje bonusa in tako povečajo svoj stavni kapital.

Podoben vpliv imajo tudi občasni bonusi in nagrade za obstoječe uporabnike, predvsem za takšne uporabnike, ki se nekaj časa niso ukvarjali s stavništvom. S pomočjo bonusov in promocij skušajo stavnice znova povečati zanimanje uporabnikov ter jih hkrati spodbuditi, da se aktivneje vključijo v stavništvo in vplačajo denarna sredstva na svoj uporabniški račun. Stavnice prilagajajo svoje bonuse tudi glede na državo, iz katere posamezen uporabnik prihaja, kar imajo natančno določeno v svojih pravilih. Branje drobnega tiska in pravil je torej zelo pomembno (tako kot pri vseh drugih stvareh) in velikokrat se zgodi, da je prvi vtis povsem drugačen od realnosti.

1.3 Oblike igranja športnih stav

V nadaljevanju magistrske naloge bom razložil glavne razlike med oblikami oz. vrstami igranja športnih stav, zatem pa bom prikazal še praktične primere različnih vrst stav ter

izračune med domačo in največjimi tujimi stavnicami. Pri tem bom upošteval predvsem razlike v stavnih koeficientih in različne davčne ureditve.

Treba je ločevati med oblikami in strategijami športnih stav. Pri oblikah oz. vrstah športnih stav ločimo stave na posamezni dogodek, kombinirane stave in sistemske stave. Strategije igranja športnih stav pa so načini, kako se lahko posameznik s pomočjo matematičnih sistemov in drugih idej najbolj učinkovito in dobičkonosno bori proti športnim stavnicam ter pri tem ob danih pogojih največ iztrži. Najbolj pogosta oblika športnih stav so kombinirane stave ali stave z več dogodki. Pri tem lahko na stavni listek dodamo od 2 do 12 dogodkov, pri nekaterih stavnicah tudi več, pri tem pa se kvote na posamezen dogodek med seboj množijo. Z vsakim dodatnim dogodkom na stavnem listku se verjetnost dobitka sorazmerno zmanjšuje. Treba je vedeti, da obstaja zelo majhna možnost, da zadene stavni listek s 15 pravilno napovedanimi tekmami. Dovolj je že samo ena nepravilna napoved, da stavni listek ne bo dobiten. Pri tej vrsti stave imamo zelo nizke možnosti za uspeh, vendar zaradi visokega stavnega koeficienta in posledično nizkega vložka ne tvegamo veliko.

Podobna oblika športnih stav je tudi sistemska stava, pri kateri lahko sami določimo najmanjše število pravilno napovedanih dogodkov na stavnem listku, da bo stavni listek dobiten. Določimo lahko sistem med 3 in 8 stavnimi dogodki ter pri tem izbiramo med različnimi stavnimi sistemi (npr. 3 od 4 dobljenih, 3 od 5 dobljenih itd.). Če izberemo sistem 3 od 8 dobljenih stavnih dogodkov, to pomeni, da moramo pravilno napovedati vsaj 3 dogodke, da bo stavni listek dobiten. Seveda se pri tem kvote sorazmerno bistveno znižajo, pa tudi vložek mora biti za razliko od kombiniranih stav za isti potencialni dobiček bistveno višji. Stavničarji velikokrat igrajo sistem 3 od 4 ali 4 od 5 predvsem zato, da je kljub eni zgrešeni napovedi stavni listek še vedno dobiten.

Zelo pogosta oblika stav so tudi stave na posamezni dogodek (angl. *single bet*). Že sama beseda pove, da se stavi le na en posamezen dogodek s poljubnim stavnim koeficientom. Pri vseh omenjenih vrstah igranja športnih stav prav tako nismo omejeni na različne možnosti stavnih dogodkov, kot so stave na zmagovalca, koliko golov ali košev bo padlo na določeni tekmi, koliko nizov bo odigranih na teniškem srečanju, kolikšna bo zmagovalna prednost določene ekipe ipd. Vsaka stavnica ima posebne omejitve, več praktičnih primerov pa bom prikazal v nadaljevanju magistrske naloge.

1.4 Strategije igranja športnih stav

Kot sem že dejal, so strategije igranja športnih stav načini, kako se lahko posameznik s pomočjo matematičnih sistemov in drugih idej najbolj učinkovito in dobičkonosno bori proti športnim stavnicam. Feustel in Howard (2010, str. 39) v svoji knjigi razlagata različne strategije, ki jih stavničarji uporabljajo za čim bolj učinkovito igranje stav in največjo dobičkonosnost. Poznamo veliko različnih strategij igranja športnih stav, pri čemer so

nekatero bolj uspešne kot druge, vse pa lahko na dolgi rok pomagajo stavničarjem do potencialnega dobička.

Stave z vnaprej določenimi enotami so ena najpogostejših oblik igranja stav. Predstavljajo najbolj varen način, kako na dolgi rok ustvariti potencialni dobiček. Pri tem si določimo skupno banko in vrednost 1 enote, ki ne sme presežati 3 odstotkov skupne banke. Več o tem sem že napisal v poglavju »Psihološki vidik stavništva«. Stavimo lahko največ 10 enot na posamezno stavo. Glede na višino tveganja posamezne stave se potem odločamo, koliko enot bomo položili na posamezen dogodek. Omenjena strategija stavništva sloni na strategiji Kellyjevega kriterija (Feustel in Howard, 2010, str. 40). Pri tem gre za formulo, s pomočjo katere določimo optimalen delež banke, ki ga vložimo pri določeni seriji stav. Za maksimiranje dolgoročne rasti premoženja naj bi stavničar namreč pri vsaki stavi položil 20 odstotkov svojega premoženja. Vendar, ker gre za precej tvegano varianto, so pozneje razvili zgoraj napisano strategijo vnaprej določenih enot, ki je za stavničarje precej bolj varna in tudi bolj priljubljena.

Igranje stav z enakimi vložki ne glede na stavni koeficient je prav tako zelo priljubljena strategija med stavničarji. Glede na višino banke si določimo primeren vložek, ki naj ne bi presejal 1,5 odstotka skupne banke. Če ga primerjamo s sistemom stav z vnaprej določenimi enotami, bi v tem primeru enakomeren vložek na posamezno stavo predstavljal 5 enot, kar je natanko 1,5 odstotka skupne banke.

Strategija Martingale je ena izmed svetovno najbolj znanih strategij, ki se uporablja ne samo v športnem stavništvu, temveč tudi v igralnih salonih pri igrah rulete, igrah s kockami in podobnih igrah. Bistvo tega sistema je, da nam na kratek rok omogoča večji in konstanten zaslužek, na dolgi rok pa je precej bolj tvegan. Poznamo sistem z negativno in pozitivno progresijo. Negativna progresija je precej pogostejša, pomeni pa, da podvajamo vložke ob vsaki izgubljeni stavi. Pozitivna progresija pa pomeni, da podvajamo vložke ob dobljeni stavi (Feustel in Howard, 2010, str. 39). V tem primeru moramo paziti, da si omejimo število zadetih stav, po katerem se vrnemo na osnovo. V primeru negativne progresije se lahko na primer odločimo, da bomo igrali 5 krogov stav, pri čemer znaša osnovni vložek 1X EUR, ob vsaki stavi pa moramo paziti, da imamo skupni koeficient posamezne stave vsaj 2,0. Kadar je stava dobitna, pri naslednji stavi ponovno stavimo začetni vložek 1X EUR. Kadar je stava zgrešena, pri naslednji stavi položimo dvakrat več sredstev kot ob izgubljeni (v našem primeru torej 2X EUR). Če tudi to izgubimo, bo znašala naslednja stava znova dvakratnik predhodne, torej 4X EUR itn. Tako nadaljujemo, dokler stava spet ni dobljena in se lahko vrnemo na začetni vložek 1X EUR. V tem primeru bomo imeli dobiček tudi, če v vmesnem obdobju zgrešimo več stav zaporedoma. Recimo, da imamo stavno banko 1000 EUR, začetni vložek pa bo znašal 1 EUR. Igramo 5 krogov, prve 4 kroge stavo zgrešimo, zadenemo pa v petem krogu. V tem primeru zaporedoma stavimo vložke 1 EUR, 2 EUR, 4 EUR, 8 EUR in 16 EUR. Skupno smo tako

stavili 31 EUR, ker je bila zadnja stava dobljena, pa smo dobili skupno 32 EUR – to pomeni, da imamo vsakokrat, ko je stava dobljena, 1 EUR dobička ne glede na to, v katerem krogu in po koliko nedobljenih vmesnih krogih smo stavo dobili. Ključnega pomena pri tem je, da z zaporednimi nedobljenimi stavami ne presežemo skupne banke, ki jo imamo za to namenjeno, saj lahko v tem primeru izgubimo celotno banko. V našem primeru si lahko privoščimo 9 negativnih krogov; če tudi v devetem krogu stava ni dobljena, bi v desetem krogu namreč že presegli banko. To predstavlja veliko tveganje, zato je omenjeni sistem učinkovit le do določene mere. Pozitivna progresija deluje v obratnem smislu, pri tem pa si je potrebno omejiti število zadetih stav, po katerih se vrnemo na osnovo; ta progresija je tudi precej bolj tvegana in lahko hitreje izgubimo celotno banko (Bluejay, 2003–2011).

1.5 Viri športnih informacij

Pri vsaki strategiji igranja športnih stav je zelo pomembno, na podlagi česa stavničar izbira tekme. Vir informacij je torej za stavničarja ključen podatek. Poznamo različne vrste virov informacij. V nadaljevanju bom na kratko predstavil najpogostejše in najpomembnejše.

Pomemben vir informacij je lastno poznavanje in spremljanje športa. Če je nekdo zavzet ljubitelj nogometa in če podrobno spremlja dogajanje v določeni ligi, ima na voljo zelo pomembne informacije, ki jih lahko s pridom izkoristi tudi pri športnih stavah. To je še posebej pomembno pri manj poznanih športnih ligah, katerih športne stavnice ne poznajo tako dobro in zato potrebujejo dlje časa za prilagoditev stavnih koeficientov. Takšne informacije se lahko pridobijo tudi z rednim prebiranjem športnih novic in člankov, uradnih spletnih strani klubov, športnih časopisov ali celo prek kontakta s predstavniki določenih klubov.

Če uporabnik ne spremlja športnega dogajanja v tolikšni meri, bodisi zaradi nezanimanja ali pomanjkanja časa, bo skušal priti do informacij na drugačne načine. Eden od teh načinov so spletni športni forumi, kjer so na podlagi analiz, statističnih podatkov in mnenj predstavljeni različni pogledi na določene športne dogodke. Uporabnik lahko tako pride do pomembnih informacij, ki bodo vplivale na njegove odločitve. Spletnih forumov je veliko, svetovno zelo znana sta na primer Betrush in Punter's Lounge, v Sloveniji pa Besteurobets in Email-bets. Uporabniki se odločajo tudi za plačljive stavniške servise, ki pa so uradno prepovedani. Gre za člane servisa, ki se intenzivno ukvarjajo s pridobivanjem športnih informacij in jih nato za določeno plačilo posredujejo svojim uporabnikom.

Uporabniki stavnice svoje odločitve sprejemajo tudi na podlagi statističnih podatkov. Gre za podatke o ekipah, igralcih, številu doseženih golov, kartonov, obdobjih na tekmi, ko določena ekipa doseže največ zadetkov, itd. Statistični podatki lahko sami po sebi pomenijo veliko, velikokrat pa temu ni tako. Vsekakor so lahko dobro spletno orodje za

lažje predvidevanje stvari, ki se bodo zgodile pri določenem dogodku. Takšni spletni strani sta na primer Soccerway in Betexplorer ter številne druge.

2 ŠPORTNO STAVNIŠTVO IN ZAKONSKA UREDITEV V SLOVENIJI

2.1 Zakonska ureditev športnega stavništva v Sloveniji

Stanje na področju prirejanja iger na srečo v Sloveniji ureja Zakon o igrah na srečo (ZIS-UPB3), ki je bil sprejet v letu 1995 ter dopolnjen v letih 2001, 2003, 2010, 2012 in 2014. Zakon omogoča prirejanje iger v urejenem in nadzorovanem okolju, njegov glavni namen pa je preprečitev pranja denarja, goljufij ter zaščita mladoletnikov pred škodljivimi vplivi igranja iger na srečo. Na podlagi temeljnih določb Zakona o igrah na srečo je prirejanje iger na srečo izključna pravica Republike Slovenije, igre na srečo pa lahko v Sloveniji prirejujejo le gospodarske družbe, ki pridobijo koncesijo Vlade Republike Slovenije (ZIS-UPB3).

Igre na srečo se v Sloveniji delijo na klasične igre na srečo, kamor spadajo številčne loterije, loterije s trenutno znanim dobitkom, kviz loterije, tombole, loto, športne napovedi, športne stave, srečelovi in druge podobne igre. Druga oblika iger na srečo so posebne igre na srečo, kamor spada večina iger iz igralnih salonov, kot so igre s kartami, igre s kockami, igre na igralnih avtomatih ipd. Igre na srečo lahko na podlagi 3. člena ZIS prirejujejo le gospodarske družbe, ki s strani pristojnega organa pridobijo licenco za izvajanje iger na srečo. Število le-teh je omejeno, podeli se lahko največ 15 koncesij za prirejanje posebnih iger na srečo v igralnicah in največ 45 koncesij za prirejanje posebnih iger na srečo v igralnih salonih. Klasične igre na srečo pa lahko po zakonu v Sloveniji prirejata le dva koncesionarja, in sicer Loterija Slovenije, d.d. (naprej Loterija Slovenije), ki ponuja igre, kot so Loto, Eurojackpot, Deteljica itd., ter Športna loterija d.d. (naprej Športna loterija), ki poleg drugih iger kot edina v Sloveniji organizira tudi športne stave.

V Sloveniji imamo na ta način monopolno ureditev področja športnih stav. Za stavničarja, ki prihaja iz Slovenije, to predstavlja velik problem. Ker je konkurenca onemogočena, je prisiljen igrati samo na Športni loteriji, čeprav so stavni koeficienti neprimerno nižji kot na tujih stavnicah, poleg tega pa je tudi obdavčitev zelo visoka. Gledano z vidika države lahko trenutno zakonodajo v Sloveniji na tem področju razložimo na dva načina. Z vidika varovanja prebivalcev pred odvisnostjo ima monopol vsekakor pozitiven vpliv (tudi evropske direktive zagovarjajo takšno usmerjenost), manj je oglaševanja in zaradi slabšega poznavanja je manjše tudi zanimanje za igranje športnih stav. S finančnega vidika pa bi lahko država prek zbranega davka in koncesij zbrala bistveno več sredstev, če bi na tem področju omogočila konkurenco. Z vidika slovenske stavnice lahko tako Športna loterija v primerjavi s tujimi stavnicami izkorišča monopolno moč s slabšo ponudbo, nižjimi

stavnimi koeficienti in posledično nižjimi izplačili dobitkov. Po drugi strani pa je zaradi trenutne zakonodaje na tem področju prisiljena delovati v tej smeri, saj je njeno delovanje v veliki meri odvisno od zadevne davčne zakonodaje.

Kljub vsem spremembam in dopolnitvam zakona je bila v letu 2010 sprejeta nova Strategija razvoja iger na srečo v Sloveniji, predvsem z namenom sodobnejšega in kakovostnejšega prirejanja iger na srečo ter z večjim poudarkom na zaščiti potrošnikov in zmanjšanju odvisnosti od igranja. V strategiji razvoja so med drugim podani pregled in analiza stanja na področju prirejanja iger na srečo v Sloveniji v zadnjih 8 oziroma 10 letih ter pregled evropskega trga iger na srečo in konkurence, prav tako pa so predstavljeni tudi strateški cilji in cilji razvoja iger v Sloveniji (Ministrstvo za finance, december 2010).

Konkretnejši premik v okviru omenjene nove strategije pa se je zgodil septembra 2013, torej šele 3 leta po predlagani strategiji razvoja. Ministrstvo za finance je namreč v javno obravnavo posredovalo nov Zakon o igrah na srečo, ki je sicer v veliki meri sledil usmeritvam strategije, vendar ohranjal področja, ki so se izkazala za učinkovita. Bistvene novosti predloga so bile: opustitev delitve iger na srečo na klasične in posebne, pri čemer bi se ločeno urejalo prirejanje loterijskih iger, prirejanje stav in prirejanje igralniških iger, uvedba nove vrste koncesije za igralniški zabaviščni center in med drugim že zgoraj opisan proces onemogočanja spletnih strani ponudnikov iger na srečo brez koncesije ter prepoved izvajanja finančnih transakcij do tistih, ki so kakorkoli povezani z nezakonitim prirejanjem iger na srečo (Ministrstvo za finance, 2013).

Izkazalo se je, da predlog zakona ni izpolnjeval vseh zahtev, zato ga Ministrstvo za finance ni sprejelo. Sprejeta je bila namreč odločitev, da se pripravi novela zakona, ki bi bila v pretežni meri vezana na odpravo neskladnosti slovenske zakonodaje na področju prirejanja iger na srečo s pravom Evropske skupnosti in odpravo administrativnih ovir. Več o konkretnih spremembah in dopolnitvah novega Zakona o igrah na srečo bom napisal kasneje.

2.2 Športna loterija d.d.

Pred uvedbo zakona o igrah na srečo leta 1995 športne stave pri nas niso bile urejene in so se razvile šele po uvedbi novega zakona. Uvedba zakona je tako pomenila ključen premik na področju športnih stav, napredek interneta pa je v naslednjih letih le še pospešil razvoj omenjenega področja tudi pri nas. Vse naknadne spremembe in dodatki k zakonu so sicer delno spremenili posamezne dele, vendar za zdaj možnost dostopa do igranja športnih stav ostaja enaka, saj ima dovoljenje za trajno prirejanje iger na srečo le Športna loterija, ki je od vlade Republike Slovenije pridobila ustrezno dovoljenje. Športna loterija je bila ustanovljena konec leta 1995, njen glavni namen pa je bilo že v osnovi zbiranje finančnih sredstev za dejavnosti športnih, invalidskih in humanitarnih organizacij v Sloveniji. Je tudi

članica svetovnega loterijskega združenja WLA (World Lottery Association) in evropskega loterijskega združenja EL (European State Lottery and Toto Association) (O podjetju).

Športna loterija je delniška družba, v kateri imajo 20-odstotne deleže Smučarska zveza Slovenije, Olimpijski komite Slovenije, Pošta Slovenije d.o.o. in Loterija Slovenije, d.d., Probanka d.d. pa ima 17,3-odstotni delež v družbi. Organi družbe so sestavljeni iz Skupščine, Uprave in Nadzornega sveta, ob koncu leta 2013 pa so imeli 28 zaposlenih. Športna loterija ponuja poleg športnih stav tudi vrsto drugih iger, kot so Cifra plus, Derbi, Gol napoved in E-igre. Poleg tega ponujajo tudi srečke, kot so Zlata ribica, Denarnica in Veseli kocki.

2.3 Finančno stanje Športne loterije d.d.

Na sedežu podjetja sem 11. avgusta 2015 opravil pogovor s svetovalko uprave, gospo Metodo Praprotnik, ki se je prijazno odzvala prošnji ter mi posredovala veliko uporabnih informacij in finančnih podatkov o delovanju družbe in njihovem pogledu na pretekla dogajanja, predvsem na uvedbo Zakona o davku od srečk (ZdavS) in Zakona o igrah na srečo (ZIS-UPB3). Na spletu so javno dostopni finančni podatki, vključno z letom 2013, za leto 2014 in prvo polovico leta 2015 pa so mi podatke posredovali na sedežu podjetja.

Tabela 1: Finančni podatki Športne loterije d.d.

	2011	2012	2013	2014	1. 1. 2015 – 30. 6. 2015
Skupni prihodki od prodaje vseh iger (v milijon EUR)	87,56	101,87	95,89	82,14	39,90
Dobiček/(izguba) (v milijon EUR)	2,43	3,10	2,91	1,94	0,67

Vir: Športna loterija, Letno poročilo 2015.

Tabela 1 prikazuje ključne finančne podatke Športne loterije v zadnjih letih. Ključna podatka za obravnavo magistrske naloge sta predvsem podatka za leto 2014 in prvo polovico leta 2015, predvsem zaradi uvedbe davka od srečk. Davek je bil, kot že rečeno, uveden septembra 2013 in prvi učinki novega zakona so že vidni v letu 2013. Do leta 2013 je bilo poslovanje podjetja uspešno (predvsem konstantni prihodki in konstantno visok dobiček). Po letu 2013 pa so se tako skupni prihodki od prodaje vseh iger na srečo kot dobiček pričakovano zmanjšali. Velik padec obojega je bil viden v letu 2014: skupni

prihodki so se glede na leto 2013 zmanjšali za 14,3 odstotka, dobiček pa za 33,3 odstotka. Glede na finančne podatke prve polovice leta 2015 se padajoči niz nadaljuje tudi v letu 2015: v primerjavi z letom 2014 so se prihodki sorazmerno znižali za 2,8 odstotka, glede na leto 2013 pa so bili nižji za 18 odstotkov. Glede na leto 2014 je dobiček v prvi polovici leta 2015 upadel za dodatnih 30,9 odstotka, glede na leto 2013 pa bo ta padec ob koncu leta 2015 predvidoma znašal okrog 54 odstotkov. Dobitek se bo tako zaradi uvedbe davka v zgolj dveh letih več kot prepolovil.

Tabela 2 prikazuje celotne dajatve Športne loterije, ki jih mora družba letno plačevati. Delijo se na tri dele: koncesijska dajatev, davek od klasičnih iger na srečo in davek od srečk. Koncesijsko dajatev mora družba po 40. členu Zakona o igrah na srečo (ZIS-UPB3) plačevati za dodeljeno koncesijo uradnega prireditelja klasičnih iger na srečo. Koncesijska dajatev je namenjena financiranju športnih, invalidskih in humanitarnih organizacij, zato ima zelo pomembno vlogo. 80 odstotkov sredstev iz zbrane koncesijske dajatve Športne loterije se uporabi za financiranje dejavnosti športnih organizacij, 20 odstotkov pa za financiranje dejavnosti invalidskih in humanitarnih organizacij, kot piše v 46. členu omenjenega zakona. Do uvedbe Zakona o davku od srečk je ta dajatev predstavljala večinski delež skupnih dajatev (okrog 84 odstotkov). Zakon o davku od srečk pa je ta delež zmanjšal na okrog 35 odstotkov. Koncesijska dajatev v povprečju znaša od 25 do 45 odstotkov davčne osnove. V letih 2013, 2014 in 2015 se je koncesijska dajatev zaradi upada skupnega prometa vseh iger sorazmerno zmanjševala, tako da je tudi Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij izrazila močno zaskrbljenost nad očitnim padcem koncesijske dajatve, prejete od Športne loterije v letu 2014. Le-ta je bila za 1,07 milijona evrov ali 26 odstotkov nižja kot leto prej (Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji, september 2014, str. 5). V prvi polovici leta 2015 se je nadaljeval upad višine zbranih koncesij; skupno se je tako sorazmerno zbralo za okrog 5,4 odstotka ali 0,24 milijona evrov manj koncesij kot v letu 2014.

Če s strani države oziroma ministrstva na trenutno stanje ne bo protiukrepov, se bo omenjeni trend nadaljeval tudi v prihodnjih letih. Dobitek se tako vse bolj približuje negativni vrednosti, kot tudi višina zbranih koncesij, kar bodo vse bolj občutile predvsem fundacije, katerim so ta sredstva namenjena. Če se bo trend nadaljeval in na tem področju ne bo sprememb, bo država prisiljena sofinancirati višino zbranih koncesij. Od kod bo država ta sredstva vzela, ostaja neznanka. Posebno v teh negotovih časih je to zelo zaskrbljujoč podatek.

Davek od iger na srečo (ZDIS, Ur. l. RS, št. 57/99 in 85/01 – ZIS-A) se obračuna in plačuje od posebnih in klasičnih iger na srečo. Davčni zavezanec je tudi Športna loterija, ki plačuje 5-odstotni davek od davčne osnove; ta se določi tako, da se vrednost prejetih plačil za udeležbo pri klasični igri na srečo zmanjša za vrednost izplačanih dobitkov. V letu 2014

je znašal 0,9 milijona evrov in se je v primerjavi z letom 2013 znižal za 0,19 milijona evrov. O tretji obliki dajatev, davku od srečk, ki je sprožil precej negativnih odzivov, bom več napisal v nadaljevanju. Prireditelj je v primeru dobička obdavčen z davkom od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2, Ur. l. RS, št. 117/06, 56/08, 76/08, 5/09, 96/09, 43/10, 59/11, 24/12, 30/12, 94/12, 81/13, 50/14), ki je v letu 2014 znašal 16 odstotkov, od leta 2015 naprej pa bo znašal 15 odstotkov. Prejemniki dobitkov oziroma uporabniki Športne loterije pa plačujejo davek na dobiček v višini 15 odstotkov, če dobiček presega 300 EUR. To področje ureja Zakon o davku na dobičke pri klasičnih igrah na srečo (ZDDKIS, Ur. l. RS, št. 24/08).

Tabela 2: Celotne dajatve Športne loterije d.d.

Leto	2011	2012	2013	2014	1. 1. 2015 – 30. 6. 2015
Skupna koncesijska dajatev (v milijon EUR)	5,78	5,84	5,51	4,44	2,10
Davek od klasičnih iger na srečo (v milijon EUR)	1,13	1,14	1,09	0,90	0,42
Davek od srečk (v milijon EUR)	0,00	0,00	3,28	7,36	3,61
Skupna koncesijska dajatev, davek od klasičnih iger na srečo in davek od srečk skupaj (v milijon EUR)	6,91	6,98	9,88	12,70	6,13

Vir: Športna loterija, Letno poročilo 2015.

Tabela 3 prikazuje najpomembnejše finančne kazalnike Športne loterije v preteklih treh letih. Ti so zelo zaskrbljujoči in prikazujejo realen vpliv vseh omenjenih dejavnikov na poslovanje podjetja. Poleg tega nakazujejo, da se negativni trend še ne bo ustavil in se bo nadaljeval tudi v prihodnjih letih, če se zakonodaja na tem področju ne bo spremenila. Kazalnik EBIT prikazuje poslovni izid iz poslovanja, pri čemer so poslovni prihodki zmanjšani za poslovne odhodke. Ta kazalnik se je enakomerno zmanjševal, v zadnjem letu pa je krepko padel s 3,13 milijona evrov na 1,89 milijona evrov. Padec glede na leto 2013 je znašal slabih 40 odstotkov. Nekoliko manjši padec je doživel kazalnik EBITDA, ki prikazuje poslovni izid iz poslovanja pred amortizacijo. V letu 2014 je znašal 2,91 milijona evrov, padec glede na leto prej pa je bil 30-odstoten. Podoben trend je prisoten tudi pri kazalnikih, ki prikazujejo različne donosnosti znotraj podjetja. Kazalnik ROE, ki prikazuje donosnost kapitala v odstotkih, je tako v letu 2014 zabeležil visok padec, in sicer za 10 odstotnih točk ali relativno 41 odstotkov glede na leto 2013. Podobno je tudi s kazalnikom ROA, ki prikazuje donosnost sredstev v odstotkih; v letu 2014 se je znižal za 6,2 odstotne točke ali relativno 36 odstotkov.

Tabela 3: Finančni kazalniki podjetja Športna loterija v zadnjih treh letih

Leto	2012	2013	2014	Indeks 2014/2013 (v odstotkih)
EBIT (v milijon EUR)	3,36	3,13	1,89	61
EBITDA (v milijon EUR)	4,76	4,15	2,91	70
ROE (v odstotkih)	30,00	24,60	14,60	59
ROA (v odstotkih)	20,30	17,00	10,80	64

Vir: Športna loterija, 2014, Letno poročilo 2014.

Vsi omenjeni kazalniki so doživeli precejšnje padce glede na prejšnje leto; določen vpliv je bil viden že v letu 2013, saj je bil takrat v zadnjem četrtletju že uveden davek od srečk. Če bi se indeksi iz leta 2014 primerjali z letom 2012, ko še ni bilo davka, bi bili padci še toliko večji in očitnejši.

Osnova za vse te kazalnike so skupni prihodki podjetja. In glede na slabe napovedi lahko tudi v prihodnje pričakujemo nadaljevanje negativnega trenda. Padci vseh ključnih kazalnikov so več kot očitni in kažejo na to, da so spremembe zakonodaje zelo vplivale na poslovanje podjetja.

2.4 Zakon o davku od srečk

Davek od srečk predstavlja tretjo vrsto dajatev, ki jih mora plačevati prireditelj klasičnih iger na srečo, v našem primeru je to Športna loterija. Veljati je pričel 1. septembra 2013, pri tem pa mora družba plačati 10-odstotni davek na vsako vplačilo srečke ali športne stave (ZDavS, Ur.l. RS, št. 63/2013). Gre za prometni davek, ki se plačuje v državni proračun po obračunu za vsak koledarski mesec. Kot je bilo v predlogu Zakona o davku od srečk zapisano, sta glavna razloga za sprejetje zakona zagotovitev novega vira financiranja državnega proračuna in preprečevanje negativnih plati igralništva, tj. zasvojenosti z igrami na srečo.

Tabela 4 prikazuje relativno razliko v dobičkih pri različnih davčnih stopnjah in stavnih koeficientih. Namreč, davek na vplačilo je lahko zelo zavajajoč, saj ne prikazuje realnega vpliva na potencialni dobiček. Prva slabost omenjenega davka je, da je uporabnik prisiljen plačati davek kljub temu, da stavni dogodek še ni bil odigran. Tudi v primeru, da se dogodek ni odigral, je bil predstavljen za več dni ali pa je eden od igralcev (npr. pri teniškem dogodku) dogodek predal zaradi poškodbe, se uporabniku na njegov stavni račun ne povrnejo sredstva v celoti, ampak zgolj sorazmerni delež. 10-odstotnega davka na vplačilo država v takih primerih torej ne povrne.

V Tabeli 4 sem skušal z izračuni prikazati relativne razlike v dobičkih pri 0-odstotni obdavčitvi in zdajšnji 10-odstotni obdavčitvi ob vplačilu. Namreč, poleg odstotkov obdavčitve igra pri tem zelo pomembno vlogo tudi stavni koeficient. V omenjenem primeru sem vzela enak vložek 100 enot ob različnih dobitnih stavnih koeficientih in dveh stopnjah obdavčitve. Pri dobitnem stavnem koeficientu 10 znaša relativna razlika v dobičkih pri obeh obdavčitvah 9,1 odstotka; pod to mejo se relativna razlika ne niža več, tudi če je dobitni stavni koeficient 100 ali več. Ko se dobitni stavni koeficient niža, pa se relativna razlika v dobičkih v odstotkih bistveno povečuje. Če vzamemo povprečni stavni koeficient 1,80, lahko vidimo, da 10-odstotni davek na vplačilo povzroči 20,5-odstotno relativno razliko v dobičkih, v primeru stavnega koeficienta 1,50 pa ta razlika znaša že 27,2 odstotka. Tako na videz ne tako velika razlika v obdavčitvi dejansko pomeni drastično razliko. Kot primer vzemimo dobitni stavni koeficient 1,09 in vrednost vplačila 100 EUR. V primeru neobdavčene stavnice Pinnacle ali stanja pri Športni loteriji pred uvedbo davka bi uporabnikov dobiček znašal 9 EUR, v primeru Športne loterije in 10-odstotne obdavčitve pa bi uporabnik celo izgubil 0,91 EUR. Torej, uporabnik bi kljub dobljeni stavi dobil manj, kot je v stavu vložil. Športna loterija je tako po trenutni zakonodaji precej bolj oškodovana, predvsem pa so oškodovani uporabniki, ki v primeru dobitka dobijo bistveno manj kot uporabniki, ki trenutno nelegalno igrajo na tujih spletnih stavnicah, oziroma manj, kot so dobili pred uvedbo davka od srečk.

Tabela 4: Primerjava med 0-odstotnim in 10-odstotnim davkom na vplačilo

Dobitni stavni koeficient	Vložek (v EUR)	Dobiček v primeru 0-odstotnega davka na vplačilo (v EUR)	Dobiček v primeru 10-odstotnega davka na vplačilo (v EUR)	Relativna razlika v dobičkih (v EUR)	Relativna razlika v dobičkih (v odstotkih)
5,0	100	400	354,0	46,0	11,5
3,0	100	200	172,7	27,3	13,7
2,0	100	100	81,8	18,2	18,2
1,8	100	80	63,6	16,4	20,5
1,6	100	60	45,5	14,5	24,1
1,5	100	50	36,4	13,6	27,2
1,35	100	35	22,7	12,3	35,1
1,2	100	20	9,1	10,9	54,5
1,09	100	9	-0,9	9,9	/

2.5 Možnosti igranja in vplačila sredstev na stavni račun v Sloveniji

Igranje športnih stav je pri nas mogoče le pri Športni loteriji, in sicer na več načinov. Ena od možnosti je obisk prodajnih mest, kjer je možen nakup stavnega listka. Prodajnih mest je v Sloveniji veliko, največkrat so v stavnicah, na bencinskih črpalkah, poštah in v

trafikah po vsej državi. Druga možnost je obisk samopostrežnih terminalov, kjer lahko sami po navodilih terminala vplačamo zeleni stavni listek športnih dogodkov. Tudi samopostrežnih terminalov je veliko, imajo jih na primer na številnih bencinskih črpalkah, v gostilnah in trafikah po vsej Sloveniji. Tretja možnost dostopa do športnih stav Športne loterije je obisk njihove spletne strani, kjer lahko prek uporabniškega imena razpolagamo s sredstvi na svojem stavnem računu. Igre prek spleta v Sloveniji ureja Pravilnik o prirejanju iger na srečo preko interneta oziroma drugih telekomunikacijskih sredstev (Ur. l. RS, št. 42/08, 103/08 in 109/12). Ravno ta način je doživel v zadnjih 10 letih velik napredek, predvsem zaradi razvoja internetnih storitev in vse večjih pričakovanj uporabnikov glede ponudbe in fleksibilnosti na spletni strani. Zadnja možnost vplačila stavnega listka pa je prek sistema USSD v mobilnem telefonu. S pravilno vneseno kombinacijo števil lahko v skladu z navodili za uporabo mobilnega operaterja s preprostim klicem vplačamo stavni dogodek. Ta oblika igranja sicer ni tako priljubljena kot ostale (Športna loterija, b.l., Prodajna mesta).

Vplačilo sredstev na stavni račun, odprt na spletni strani Športne loterije, je mogoče na več načinov. Ena od možnosti je vplačilni listek, ki ga prejmemo v obliki številčne kode na vsakem prodajnem mestu v Sloveniji. Tako kot v tujini so tudi pri nas zelo priljubljene bančne kartice, s katerimi lahko vplačamo sredstva, lahko pa uporabimo spletno banko NLB Klik ali Abanet, pri čemer nas sistem pri vsakem vplačilu poveže na osebno spletno banko, kjer potrdimo vplačilo sredstev na svoj uporabniški račun. Vplačilo je možno tudi z uporabo Monete prek telefona. Izplačila sredstev z uporabniškega računa na spletu so možna le na osebni transakcijski račun uporabnika, ki je bil vnesen ob registraciji. Najmanjša vrednost vplačila znaša 1 EUR, največja vrednost izplačila pa 5000 EUR v obdobju enega meseca.

2.6 Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o igrah na srečo (ZIS-F)

Kot sem omenil že zgoraj, so v pripravi spremembe in dopolnitve na področju prirejanja iger na srečo v Sloveniji. Predlog novele (Ministrstvo za finance, junij 2015) je bil na spletni strani ministrstva objavljen junija 2015. Na podlagi strategije razvoja iger na srečo v Sloveniji iz leta 2010 (Ministrstvo za finance, december 2010) in pripomb na prvotni predlog zakona (Ministrstvo za finance, 2013) je ministrstvo pripravilo predlog novele, ki se po zagotovilih Ministrstva za finance lahko še precej spreminja in dopolnjuje, zato bom v okvir vzela le ključne predlagane spremembe zakona. Med glavnimi pobudniki pripomb na prvotni predlog novega Zakona o igrah na srečo iz leta 2013 so bili tudi župani ožje Goriške, družba HIT d.d., Profesionalno združenje igralnih salonov PROZIS in Gospodarska zbornica RS. Pri tem so v fazi zbiranja pripomb na Ministrstvo za finance posredovali usklajene, strateško naravnane pripombe, ki povzemajo veljavno Strategijo o igrah na srečo v Sloveniji. Pripombe in predloge so na ministrstvu delno upoštevali pri

pripravi predloga novele zakona, ki ga bom podrobneje opisal v nadaljevanju (Mestna občina Nova Gorica, marec 2014).

2.6.1 Ključni vzroki za predlog novele Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o igrah na srečo (ZIS-F)

Povod za spremembe na področju urejanja iger na srečo je bila tudi pritožba v zvezi s skladnostjo slovenskih predpisov o igrah na srečo s Pogodbo o delovanju Evropske unije, ki je podrobneje predstavljena v predlogu novele, objavljenem na spletni strani Ministrstva za finance. Ključni očitki so se nanašali predvsem na zahtevo o sedežu podjetja kot prvem pogoju za pridobitev dovoljenja za prirejanje stav. Druga zadeva se je nanašala na monopolno oziroma duopolno ureditev prirejanja iger na srečo v Sloveniji, poleg tega sta bili obe možni koncesiji izdani že dolgo časa nazaj in novi potencialni prejemniki v tem primeru niso imeli možnosti za pridobitev koncesije. Po drugi strani pa so očitki leteli tudi na ureditev zakonodaje, ki se na eni strani bori proti odvisnosti in skuša zmanjšati vpliv iger na srečo pri mladih, po drugi strani pa imata oba monopolista dovoljenje, da lahko močno oglašujeta svoje storitve na ozemlju Slovenije, čeprav nimata vzpostavljenih programov za preprečevanje odvisnosti od iger na srečo.

2.6.2 Ključne spremembe Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o igrah na srečo

V predlogu zakona je tako na široko razložena problematika področja iger na srečo, podani so tudi argumenti in rešitve v zvezi s problematiko. Evropska komisija je na podlagi ustaljenih sodnih praks pripravila zahteve in priporočila o prirejanju iger na srečo na nacionalni ravni. Predlog zakona med drugim odpravlja dosedanjo duopolno ureditev prirejanja stav ter namesto tega uvaja monopol nad prirejanjem klasičnih iger na srečo in stav, za katerega bodo veljali strogi predpisi in strog nadzor. Tako bo na podlagi predloga zakona Športni loteriji dodeljena koncesija na področju prirejanja stav, koncesija za prirejanje klasičnih iger na srečo pa bo dodeljena Loteriji Slovenije. V predlogu zakona je odpravljena tudi zahteva, da mora imeti družba, ki želi pridobiti koncesijo za prirejanje iger na srečo, sedež v Republiki Sloveniji. Tako ima lahko družba, ki želi kandidirati za omenjeno licenco, sedež podjetja kjerkoli na območju Evropskega gospodarstva. Predlog zakona tudi uvaja nov tip koncesije, in sicer za prirejanje posebnih iger na srečo po internetu oziroma drugih telekomunikacijskih sredstvih, katerih bo lahko dodeljeno največ 5 (Ministrstvo za finance, 2015, str. 3).

Monopolne ureditve morajo po priporočilih Evropske komisije izpolnjevati pogoj visoke ravni zaščite nekaterih ciljev javne politike, predvsem varstvo potrošnikov pred odvisnostjo in goljufijami ter strog in neposreden nadzor države nad oglaševanjem. Tako predlog zakona za oba monopolista dopušča le zmerno oglaševanje, ki bo omejeno na tisto,

kar bo nujno za usmerjanje potrošnikov k zakonitemu prirejanju, ne bo pa smelo spodbujati čezmerne udeležbe ali prikazovati prirejanja iger na srečo kot nekaj pozitivnega. Kot del predloga za zaščito igralcev pred odvisnostjo od igranja iger na srečo je Finančna uprava Republike Slovenije pripravila programsko podporo za vodenje zbirke podatkov o igralcih, ki so si dali samoprepoved igranja iger na srečo na spletnem portalu eDavki (Ministrstvo za finance, 2015, str. 5).

Evropski parlament in komisija pozivata vse države članice Evropske unije k učinkovitim ukrepom za zaščito neoporečnosti športnih stav ter jim predlagata, da si morajo čim bolj prizadevati za državni monopol nad športnimi stavami. Kljub temu področje iger na srečo vsaka država ureja na nacionalnem nivoju, zato državam članicam omenjenih pozivov ni treba upoštevati. Tako ima večina evropskih držav še vedno urejeno konkurenčnost na področju športnih stav, ki je v vsaki državi strogo regulirano s strani nadzornih organov.

Predlog zakona z uvedbo monopola na področju športnih stav še bolj zapira konkurenčnost v državi, predvsem s ciljem zaščititi mladino in zmanjšati odvisnost od igranja iger na srečo. Po mnenju pripravjalcev zakona omenjen zakon kljub nekaterim velikim spremembam in omejitvam naj ne bi imel velikega vpliva na višino doseženega bruto dohodka od prirejanja iger in višino vplačil pri klasičnih igrah na srečo.

3 SPLETNO ŠPORTNO STAVNIŠTVO IN ZAKONSKA UREDITEV V TUJINI

3.1 Stanje spletnega športnega stavništva v tujini

Športno stavništvo je v tujini precej bolj razvito, konkurenca je zelo močna, igralniška podjetja pa morajo za svoje preživetje uporabnikom ponuditi čim boljše pogoje. Po drugi strani pa močna konkurenca prisili igralniška podjetja, da poskušajo iztržiti tako veliko profitno maržo, ki bi jim še omogočala preživetje. V splošnem se svetovno igralništvo deli na igralništvo v kazinojih in igralnicah ter spletno igralništvo. Skupni prihodki celotnega igralniškega sektorja so v letu 2014 presegli 360 milijard evrov. 35 odstotkov tega so prispevali kazinoji, 29 odstotkov loterije, spletno stavništvo pa 9 odstotkov ali 30,6 milijard evrov. (Annual Report & Accounts 2014, str. 13)

Povprečna letna rast skupnih prihodkov v zadnjih letih znaša okrog 9 odstotkov, tako je za leto 2015 napovedanih že okrog 400 milijard evrov, predvsem zaradi visokega povpraševanja in potencialnih sprememb zakonodaje v državah, ki trenutno spletno igralništvo prepovedujejo.

Medtem ko v Sloveniji za zdaj deluje le eno stavniško podjetje (Športna loterija), pa je v tujini povsem drugače. Z razvojem interneta je spletno stavništvo napredovalo do te mere,

da morajo biti tudi uporabniki zelo pozorni pri izbiri stavnice. Pri tem so lahko v pomoč različne spletne strani, ki skušajo na podlagi ocen in meril spletnim stavnicam določiti enotno oceno, na podlagi katere se lahko uporabniki lažje odločijo, katere stavnice so zanje primerne in katere ne. Dve izmed takšnih spletnih strani sta OLBG in Soccer News.

Podjetje KPMG vsako leto objavi poročilo, ki med drugim zajema tudi finančne podatke na temo svetovnega spletnega igralništva. Poročilo poleg športnega stavništva zajema še podatke za celotno igralniško industrijo in tako dobro prikazuje trenutno stanje v tej panogi. Tržna vrednost podjetij v igralniški industriji je v letu 2013 znašala 29,6 milijarde evrov, v primerjavi z letom 2012 se je povečala za 8,7 odstotka. Do leta 2018 naj bi se tržna vrednost z rastjo, ki jo dosega v zadnjih letih, približala 50 milijardam evrov. Povprečna rast je v zadnjih letih namreč znašala 9,4 odstotka. (Red Roses and Slain Dragons, 2015)

Tržni delež športnega stavništva v spletnem igralniškem sektorju je v letu 2013 znašal okoli 45 odstotkov in je tako daleč največ prispeval v skupno spletno igralniško blagajno. Evropski delež k skupni tržni vrednosti je v letu 2012 znašal 34 odstotkov, v letu 2013 pa se je povišal na 47,4 odstotka, predvsem na račun držav Bližjega vzhoda in Afrike, ki so v večini primerov spletno igralništvo prepovedale ali omejile, tako da je tržni delež omenjenih držav v letu 2013 znašal le zanemarljivih 0,2 odstotka v primerjavi z letom 2012, ko je znašal še 13,5 odstotka.

3.2 Finančna analiza vodilnih svetovnih podjetij v igralniški industriji po tržnem deležu: Paddy Power, Bwin.party in William Hill

V nadaljevanju bom na kratko predstavil tri največja svetovna podjetja po tržnem deležu v igralniški industriji v letu 2013. Ker je konkurenca v igralništvu močna, so posledično tudi tržni deleži posameznih podjetij dokaj nizki. Najvišji tržni delež v svetovni igralniški industriji v letu 2013 je imelo podjetje Paddy Power, in sicer 3,3 odstotka, sledi mu Bwin.party z 2,5 odstotka in William Hill z 2,0 odstotka. V primerjavi z letom 2012 je imelo največji tržni delež podjetje Bwin.party s 3,2 odstotka pred stavnico Betfair (1,9 odstotka) in podjetjem William Hill (prav tako 1,9 odstotka). Glavni vzrok za uspešno delovanje ter povečanje prihodkov in dobička večine največjih igralniških podjetij je predvsem razvoj pametnih telefonov, tabličnih računalnikov in mobilnih aplikacij. Podjetji William Hill in Paddy Power sta tako v lanskem letu obseg poslovanja z mobilnimi napravami povečali za 55 odstotkov, Bwin.party pa celo za 99 odstotkov. Po podatkih časnika The Wall Street Journal ima daleč največjo tržno kapitalizacijo v letu 2015 podjetje William Hill z več kot 4,5 milijarde evrov, sledi mu Paddy Power s 3,3 milijarde evrov in družba Amaya s 3,2 milijarde evrov. Splošno gledano je konkurenca v spletnem stavništvu zelo velika, vendar je panoga zaradi visokega zanimanja (predvsem na račun

razvoja internetnih storitev) še vedno zelo dobičkonosna, kljub temu da veliko držav uvaja nove davčne predpise in zakone, ki neposredno ali posredno vplivajo na poslovanje stavniških družb (Hirschauge, februar 2015).

V Tabeli 5 so prikazani finančni podatki za omenjena tri največja svetovna podjetja po tržnem deležu v igralniški industriji za leti 2013 in 2014 v evrih.

Tabela 5: Finančni podatki treh največjih svetovnih igralniških podjetij po tržnem deležu za leti 2013 in 2014

Podjetje	Paddy Power		Bwin.party		William Hill	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Tržni delež po prihodkih iz športnega stavništva v svetovni igralniški industriji (v %)	3,3	/	2,5	/	2,0	/
Skupni neto prihodki (v milijon EUR)	746,0	881,6	652,4	611,9	1742,7	1886,1
Skupni dobiček iz poslovanja/(izguba) v milijon EUR	137,4	163,8	51,9	(97,9)	392,6	436,2
Rast/(padec) neto prihodkov glede na prejšnje leto (v %)	14,0	18,0	(18,6)	(6,2)	16,4	8,0
Rast/(padec) dobička glede na prejšnje leto (v %)	16,5	19,0	6,7	(16,0)	14,2	11,0
Delež neto prihodkov iz spletnega športnega stavništva glede na skupne neto prihodke v % (v milijon EUR)	47,4 (353,8)	46,8 (412,9)	36,1 (235,8)	38,7 (237,1)	14,3 (249,1)	15,7 (296,4)
EBITDA (v milijon EUR)	176,9	211,8	108,0	101,2	457,4	513,3
Skupna obremenitev podjetja (davki, dajatve in licence) brez davka na dobiček (v milijon EUR)	183,0	226,0	84,3	90,0	338,6	374,2
Povečanje davčnih obremenitev glede na prejšnje leto za podjetje (v %)	15,0	24,0	0,1	6,7	54,8	10,5
Povprečna efektivna davčna stopnja davka na dobiček (v %)	12,7	13,0	8,5	3,7	11,9	19,9

Vir: Bwin.party Digital Entertainment plc, Annual Report & Accounts 2014, 2015; Paddy Power plc, Annual Report 2014, 2015; William Hill plc, Annual Report and Accounts 2014, 2015.

3.2.1 Podjetje Paddy Power

Podjetje Paddy Power je bilo v letu 2012 podjetje z najvišjim tržnim deležem v igralniški industriji. Osredotočeno je predvsem na dva trga: Velika Britanija prispeva okrog 56 odstotkov dobička iz poslovanja, avstralski trg pa 32 odstotkov. Kar 77-odstotni delež dobička iz poslovanja podjetje pridobi na račun spletnih storitev stavništva in igralništva. V zadnjem letu se je število uporabnikov povečalo za 24 odstotkov na več kot 2,4 milijona. Ključne strategije, ki jih podjetje zasleduje, so diferenciacija proizvodov, učinkovito vodenje in delovanje na reguliranih trgih. Skupni prihodki, pri tem so mišljena vsa položena sredstva s strani uporabnikov, so v letu 2014 presegli 7 milijard evrov. V povprečju dosegajo konstantno rast prihodkov in konstantno rast dobička iz poslovanja, ki je v zadnjih dveh letih dosegla 18 oziroma 19 odstotkov. Veliko tudi vlagajo v oglaševanje in promocijo (116 milijonov evrov) ter oglaševanje v obliki bonusov (42,5 milijona evrov). Vse to podjetju omogoča večjo prepoznavnost in priljubljenost po vsem svetu. Skupna davčna obremenitev podjetja je v letu 2014 znašala 226 milijonov evrov in se je glede na leto 2013 povečala za 24 odstotkov. Tudi finančni kazalnik EBITDA se konstantno povečuje; v letu 2014 se je tako povečal za 20 odstotkov in je znašal 211,8 milijona evrov (Paddy Power plc, 2015).

3.2.2 Podjetje Bwin.party

Podjetje Bwin.party je v preteklih letih doživelo veliko vzponov in padcev. V letu 2011 se je združilo s podjetjem PartyGaming plc in v letu 2012 doseglo najvišji tržni delež v svetovni igralniški industriji. Kljub temu je v istem letu pridelalo zajetno izgubo v višini 74,45 milijona evrov. V letu 2013 se je slika nekoliko popravila, v letu 2014 pa so znova posegli v rdeče številke, saj so ustvarili za 97,9 milijona evrov izgube. Glavna vzroka za padec prometa in vnovično izgubo sta bila po njihovem mnenju blokiranje spletnih stavniških strani s strani Grčije ter zmanjšano splošno povpraševanje in zanimanje za poker v letu 2014. Skupna davčna obremenitev podjetja je v letu 2014 znašala 90 milijonov evrov in je ostala na podobni ravni kot prejšnje leto. Finančni kazalnik EBITDA, ki kaže sposobnost gospodarske družbe, da pokriva odpise vrednosti in druge odhodke, ki niso povezani s poslovnimi odhodki, se je v letu 2014 zmanjšal predvsem zaradi nižjih prihodkov in izgub pri odpiranju novih podružnic v Združenih državah Amerike (Bwin.party Digital Entertainment plc, 2015, str. 34). Podjetje je eno izmed največjih svetovnih stavniških sponzorjev, med drugim finančno podpira nogometne klube, kot so Bayern München, Real Madrid in Juventus. V letu 2016 se obeta prodaja družbe; najresnejša kandidata sta igralniška družba 888 in GVC Holdings (Fletcher, maj 2015).

3.2.3 Podjetje William Hill

Podjetje je bilo ustanovljeno leta 1934 in z več kot 16.000 zaposlenimi zasleduje strategije tehnološke diferenciacije, internacionalizacije in maksimiziranja dobička tako prek

trgovine na drobno kot prek spleta. Podjetje William Hill je v letu 2014 nadaljevalo uspešno poslovanje iz prejšnjih let, skupne prihodke je povečalo za 8 odstotkov na 1,8 milijarde evrov, skupni dobiček pa za 11 odstotkov na 436 milijonov evrov. Glavni vir prihodkov podjetja predstavlja trg Velike Britanije, predvsem več kot 2400 igralniških trgovin znotraj otoka, ki prispevajo več kot 50 odstotkov skupnih prihodkov. Ostali pomembni trgi, na katerih podjetje nastopa, so Španija, Italija in Avstralija. Delež prihodkov s strani spletnega športnega stavništva glede na skupne neto prihodke podjetja je sicer precej nižji glede na konkurente (15,7 odstotka). Kljub temu so na področju spletnega športnega stavništva drugo največje podjetje takoj za podjetjem Paddy Power. Tudi celotna davčna obremenitev je zaradi velikosti podjetja posledično zelo visoka. V letu 2014 je znašala 374,2 milijona evrov, kar predstavlja približno 20 odstotkov celotnih neto prihodkov. Kazalnik EBITDA se je v letu 2014 glede na prejšnje leto povečal za 56 milijonov evrov ali relativno 12 odstotkov (William Hill plc, februar 2015).

3.3 Davčna ureditev spletnega igralništva v tujini

V nadaljevanju bom skušal predstaviti davčno ureditev spletnega igralništva v največjih in najvplivnejših državah sveta. Davčni sistemi se od države do države precej razlikujejo in so zelo kompleksni. Različni so tudi cilji, ki jih posamezne države zasledujejo na tem področju. Poleg obdavčitve dobička iz poslovanja obstaja v večini držav tudi dodatna dajatev oziroma dodaten davek, ki ga lahko na splošno razdelimo v dve obliki. Prva oblika je obdavčitev bruto dobička, druga pa obdavčitev glede na skupne neto prihodke. Posamezno obliko bom podrobneje razložil v nadaljevanju pri posameznih državah. Pri tem je potrebno paziti tudi na to, da se v večini primerov precej razlikujejo sistemi in višine obdavčitve posameznih spletnih igralniških sektorjev (športno stavništvo, poker, kazino ...) glede na državo. Osredotočil se bom predvsem na obdavčitev spletnega športnega stavništva, ki je v magistrskem delu tudi najbolj analizirano.

3.3.1 Analiza stavništva v Veliki Britaniji

Velika Britanija predstavlja največji svetovni spletni igralniški trg. Samo v letu 2014 se je na njihovem ozemlju v igralniški industriji ustvarilo preko 3,5 milijarde evrov bruto prihodkov, kar presega 10-odstotni delež svetovne igralniške industrije. Kljub velikosti in pomembnem deležu v igralniški industriji pa Velika Britanija ni veliko prispevala v državni proračun z vidika davkov in dajatev. Do novembra 2014 je bil zakon, ki je urejal področje britanskega spletnega igralništva, namreč zastavljen tako, da je podjetje plačevalo davek tistemu ozemlju ali državi, kjer je imelo določeno igralniško podjetje svoj sedež. Ta zakon je bil sprejet leta 2005, kmalu zatem pa je sledil val premikov britanskih spletnih ponudnikov v tujino. Stavniška podjetja so to dobro izkoriščala; večina največjih igralniških podjetij, ki prihajajo iz Velike Britanije, je tako sedež poslovanja spletnih

igralniških oddelkov preselila v države, kjer so davčni zakoni zanje najbolj ugodni. Takšni državi sta predvsem Gibraltar in Malta, o katerih bom nekaj več napisal nekoliko kasneje. Podjetji Bwin.party in William Hill imata tako svoj spletni oddelek igralnštva registriran na Gibraltarju, Paddy Power na otoku Man, Pinnacle pa na otoku Curaçao. Podjetjem tako iz tega naslova ni bilo treba plačevati dajatev Veliki Britaniji, poleg tega tudi niso bila pod nadzorom britanske igralniške komisije (UKGC) (PR Newswire, 2013).

Novembra 2014 pa je bil sprejet nov zakon, ki je bistveno spremenil in popravil področje spletnega igralnštva na ozemlju Velike Britanije. Ključna sprememba se nanaša na status rezidentstva uporabnikov. Namreč, 15-odstotni davek od bruto dobička, ki ga ustvarijo rezidenti Velike Britanije, morajo plačevati vsa podjetja v igralniškem sektorju, ne glede na sedež družbe ali posameznih oddelkov. Vsa podjetja, ki sprejemajo uporabnike iz Velike Britanije, tako zdaj potrebujejo tudi licenco, s katero oglašujejo svoje storitve znotraj ozemlja Velike Britanije, in so pod budnim nadzorom britanske igralniške komisije (Macgregor, 2014).

Stavnica Pinnacle, ki sem jo že opisal v magistrskem delu, je ena izmed stavnic, ki za zdaj še niso pridobile licence ter tako ne morejo sprejemati uporabnikov iz Velike Britanije in posledično oglaševati na tem ozemlju. Britanska vlada letno načrtuje preko 350 milijonov evrov dodatnih sredstev iz naslova spremembe zakona (Telegraph.co.uk, 2013).

Za podjetje Paddy Power je trg Velike Britanije ključnega pomena, zato so že izvedli raziskavo o tem, koliko jim utegne nova zakonodaja povečati stroške. Celotni stroški, ki so jih imeli v letu 2014 z davki in dajatvami (brez davka na dobiček iz poslovanja), so znašali 226 milijonov evrov. Ugotovili so, da če bi nova zakonodaja veljala že za celotno leto 2014, bi imeli s tem samo na področju spletnih športnih stav za 44 milijonov evrov dodatnih stroškov zaradi spremembe zakonodaje (Paddy Power plc, 2015, str. 4).

3.3.2 Analiza stavništva v Nemčiji, Italiji in Franciji

Spletno igralnštvo je na splošno najbolj zakonsko urejeno v Evropi, ki v skupno blagajno spletnega igralnštva tudi največ prispeva. Večji del Evrope ima tako spletno igralnštvo regulirano in urejeno, kar z davčnega vidika vsekakor predstavlja dodaten vir denarja za evropske države. Na eni strani sta že omenjeni Velika Britanija in Španija, ki se poslužujeta sistema obdavčitve glede na bruto dobiček (v Veliki Britaniji le-ta znaša 15 odstotkov, v Španiji pa 25 odstotkov bruto dobička), na drugi strani pa so države, ki obdavčijo neto prihodke od spletnih igralniških iger. Takšen sistem uporabljajo Nemčija, Italija in Francija. V tem primeru je večinoma sorazmerno nižja tudi davčna stopnja. Nemčija uporablja 5-odstotno davčno stopnjo, Italija v povprečju 3,5-odstotno in Francija 9,3-odstotno davčno stopnjo. Podjetja v veliko primerih izberejo taktiko, pri kateri omenjeni davek ob vplačilu stavnega listka dodelijo uporabniku. To naredijo tako, da ko

želi uporabnik vplačati določen stavni dogodek, mu stavnica pred potrditvijo stavnega listka odbije omenjeni davek od vrednosti vplačila. Če želi na primer spletni uporabnik vplačati 10 EUR na določen dogodek na ozemlju Nemčije, mu stavnica odbije 5 odstotkov od vplačane vrednosti, tako da realno vplača le 9,52 EUR, saj je 0,48 EUR namenjenih za plačilo davka. To dejansko pomeni, da stavnice davek prenesejo na uporabnike. Slabost za stavnice je v tem, da s prenosom davka na uporabnika zbijajo vrednost stavnega koeficienta za 5 odstotkov. To je enako, kot da bi uporabnik stavil na stavni koeficient, ki je 5 odstotkov nižji. Takšen sistem uporablja stavnica Bet-at-Home Internet Ltd., ki ima omenjen sistem opisan v splošnih pravilih igranja, s čimer se morajo novi uporabniki strinjati pred potrditvijo registracije (Bet-at-home, b.l., B 2).

To za stavnico pomeni izgubo konkurenčnosti – uporabnik se lahko namreč odloči, da bo stavil na konkurenčni stavnici, ki nima takšnega sistema, saj bo tako prihranil teh 5 odstotkov, kar je pri dolgoročnih stavah lahko zelo veliko. Tak sistem se uporablja tudi v Sloveniji, vendar tukaj obstaja monopolna ureditev športnega stavništva, zaradi česar so stavni koeficienti bistveno nižji, 10-odstotni davek pa koeficient še dodatno zniža do te mere, da je realno neigriv. Več o tem bom napisal nekoliko kasneje.

Stavniško podjetje Bet365 na drugi strani omenjen davčni zakon pri uporabnikih obravnava na drugačen način. Vsi spletni uporabniki, ki so rezidenti Nemčije, morajo 5-odstotni davek plačati samo v primeru dobljene stave (torej plačajo davek samo v primeru dobička). Podjetje glede na zakonsko določbo sicer plača davek že ob neto vplačilu uporabnika, vendar je potem od samega podjetja odvisno, na kakšen način bo skušalo davek od uporabnika tudi pridobiti (Bet365, b.l., D 4.12) .

To je za uporabnike vsekakor bolje, saj stavni koeficient ostane nespremenjen, davčna obremenitev pa je za zanje veljavna le v primeru dobitka. Ključnega pomena je torej, kako stavniška podjetja prenesejo davčno obremenitev na svoje uporabnike. Z uvedbo agresivnejšega načina (Bet-at-home) je podjetje razbremenjeno plačila davka, vendar se s tem zmanjšata njegova konkurenčnost in število uporabnikov, z uvedbo uporabniku bolj prijaznega načina (Bet365) pa je podjetje sicer bolj obremenjeno, vendar obenem ohrani konkurenčnost glede na druga stavniška podjetja na določenem ozemlju.

Nadzor nad igrami na srečo je zelo pomembna funkcija in odgovornost posamezne agencije oziroma organa znotraj države. Večina držav ima v te namene določen organ, ki strogo kaznuje morebitne kršitelje. V nekaterih državah je nadzor višji kot drugod. V Franciji je za to zadolžen nadzorni organ ARJEL, ki izdaja dovoljenja in zagotavlja, da operaterji izpolnjujejo pogoje za prirejanje iger na srečo. Zakon, s katerim so uredili igre na srečo, je začel veljati leta 2010. Podobno ureditev imajo tudi v Italiji; tam so igre na srečo zakonsko uredili že leta 2006, nadzor nad igrami na srečo pa izvaja agencija AMD. Za spletne igre na srečo lahko v Italiji podelijo 33 licenc, med prejemniki pa so nekatere

zelo znane igralniške družbe, kot sta William Hill in Ladbrokes. V Nemčiji lahko za športne stave podelijo največ 20 licenc, v Franciji pa lahko skupno podelijo največ 40 licenc, od tega največ 14 za prirejanje športnih stav, med večjimi prejemniki teh licenc sta podjetji Bwin.party in Sportingbet (Ministrstvo za finance, 2015, str. 8).

V Sloveniji je bil za nadzor nad igrami na srečo do leta 2013 odgovoren Urad RS za nadzor iger na srečo (UNPIS), od leta 2013 naprej pa je njegove naloge prevzela Davčna uprava Republike Slovenije (DURS). Pri tem velja omeniti, da se določene naloge, kot je vodenje postopkov za dodelitev in podaljšanje koncesij ter nekaterih drugih pravnih postopkov, prenesejo na Ministrstvo za finance.

3.3.3 Analiza stavništva v drugih državah Evrope

Slika 2 prikazuje regulacijo trga spletnega stavništva v Evropi v letih 2010 in 2014. V teh letih je prišlo do kar nekaj sprememb. Sistem sta spremenili že omenjeni Nemčija in Španija, v teku večjih sprememb pa so Norveška, Švedska, Nizozemska in Portugalska.

Določene države v Evropi imajo zakonodajo urejeno na način monopola; takšne države so Finska, Avstrija, Slovaška in Slovenija. Popolno prepoved spletnega stavništva imata Ukrajina in Rusija, ki za zdaj kot edini v Evropi tudi ne nameravata spreminjati zakonodaje (Trunkfield, 2014).

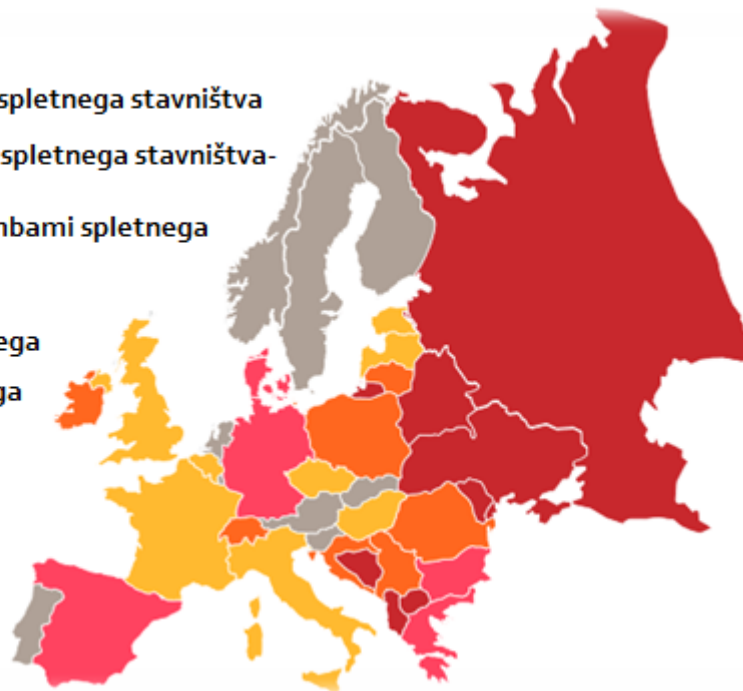
Evropski trg spletnega stavništva je tako z leti postal (ter še postaja) na tem področju vse bolj reguliran in urejen. Z različnimi davčnimi sistemi in shemami skušajo države iz tega iztržiti kar največ, po drugi strani pa ohraniti konkurenčnost in zaščititi svoje uporabnike. Ker gre sistem v smeri vse večje regulacije trgov (predvsem težnja po dodatnih virih davčnih prihodkov za države), se pričakuje še več ukrepov predvsem v državah, v katerih sistem še ni dokončno urejen, ter državah, ki imajo monopolno ureditev, med katere spada tudi Slovenija.

Najvišjo davčno stopnjo imata Španija s 25- in Grčija s 30-odstotno obdavčitvijo bruto dobička, kar pa je lahko za posamezna podjetja še vedno boljše kot obdavčitev neto prihodkov.

Slika 2: Primerjava različne ureditve nadzora trgov spletnega stavništva v Evropi v letih 2010 in 2014

Junij 2010

- Trgi z urejenim nadzorom spletnega stavništva
- Trgi z urejenim nadzorom spletnega stavništva-monopol
- Trgi med večjimi spremembami spletnega stavništva
- Trgi, ki stremijo v smer urejenega nadzora spletnega
- Trgi s prepovedjo spletnega stavništva



Januar 2014

- Trgi z urejenim nadzorom spletnega stavništva
- Trgi z urejenim nadzorom spletnega stavništva-monopol
- Trgi med večjimi spremembami spletnega stavništva
- Trgi, ki stremijo v smer urejenega nadzora spletnega
- Trgi s prepovedjo spletnega stavništva



Vir: D., Trunkfield., *Online betting and gaming regulation*, 2014, str.2.

3.3.4 Analiza stavništva v Združenih državah Amerike

V letu 2006 je bil v ZDA sprejet igralniški zakon, ki je praktično onemogočal spletno igranje. Finančnim ustanovam je prepovedal posredovanje transakcij prek spletnih strani in s tem blokiral prenose sredstev s strani uporabnikov. Šele v letu 2013 so določene zvezne države začele spreminjati zakonodajo na tem področju, saj je bila z vidika davkov potencialna izguba precejšnja. V ZDA imajo tako od leta 2013 uradno dovoljenje za prirejanje spletnega igranja samo tri zvezne države: Nevada, New Jersey in Delaware, športno stavništvo pa je od omenjenih dovoljeno samo v Nevadi. Po ocenah ameriške igralske komisije AGA se v ZDA letno samo pri športnih stavah nelegalno »obrne« več kot 140 milijard dolarjev. Od tega ves dobiček ostane stavnicam. Ravno to pa poraja veliko vprašanj o tem, koliko sredstev bi lahko ZDA pobrale od stavnic in uporabnikov, če bi bile športne stave v celoti dovoljene in ustrezno obdavčene. Dejstvo je namreč, da bo nelegalno stavništvo kljub velikim omejitvam in prepovedim obstajalo še naprej (Gregory & Rogers, 2015).

V določenih zveznih državah, kot sta Kalifornija in Pensilvanija, so trenutno podani predlogi o regulaciji trga, vendar še ni uradno, ali bo v teh zveznih državah spletno igranje dovoljeno ali ne. V kolikor pride do zakonskih sprememb glede regulacije trga in prirejanja spletnih iger ter bo nova zakonodaja dovoljevala tudi športno stavništvo, je trg Združenih držav Amerike vsekakor potencialno zanimiv tudi za največja igralska podjetja na svetu, ki jim spletno igranje prinaša večino prihodkov. Davčne stopnje se gibljejo med 6,75 odstotka bruto dobička v Nevadi in 15 odstotki bruto dobička v New Jerseyu, pri čemer je treba dodatno plačati še dajatve v višini 2,5 oziroma 5 odstotkov (Bwin.party Digital Entertainment plc, 2015, str. 15). Ocenjeno je, da je skupni promet v letu 2014 v omenjenih treh državah, kjer je spletno igranje dovoljeno, presegal 1,5 milijarde evrov, kar je dober signal tudi ostalim zveznim državam za spremembe na tem področju in pridobitev novih denarnih virov (Trunkfield, 2014).

3.3.5 Države s prepovedjo spletnega igranja

Da ima spletno igranje visok potencial, kaže dejstvo, da je v številnih svetovnih velesilah spletno igranje za zdaj prepovedano. Trgi Brazilije, Japonske, Kitajske in Koreje predstavljajo velik potencial, ki bi v prihodnosti lahko igral zelo pomembno vlogo v spletnem igranju. Podobno velja tudi za Afriko, predvsem za Južnoafriško republiko, kjer je pritisk javnosti za regulacijo trga velik, kljub temu pa za zdaj ni prišlo do kakšnih sprememb (Countries that banned online gambling).

3.3.6 Davčne oaze – offshore področja

Davčne oaze, offshore področja ali centri in davčni raj so pogosto uporabljeni termini za posamezne države, ki imajo ohlapno zakonodajo predvsem na področju podjetništva in mednarodnega poslovanja. Omogočen je tudi dotok denarja kriminalnega porekla predvsem na račun anonimnosti, saj morajo omenjene države v javnost podati le določene podatke o uporabnikih, zato je v davčnih oazah zelo pogosto tudi pranje denarja. To izkoriščajo denarni mogotci in podjetja, ki selijo svoje poslovanje v omenjene države, s čimer se skušajo v največji meri izogniti plačevanju davkov in prispevkov, ki zanje predstavljajo velik delež stroškov. Poleg tega je poslovanje v takšnih centrih enostavno, podjetja pa so zaradi nižjih stroškov bolj konkurenčna v svetovnem merilu. Še v 70. letih prejšnjega stoletja je bilo na svetu le 15 davčnih oaz, v letu 2014 pa je ta številka narasla že preko 80. Med največjimi svetovnimi podjetji, ki prakticirajo izogibanje davkom, so tudi podjetja Apple, Novartis in Oliver Wyman (Banjanac, marec 2014).

Kljub vsem negativnim posledicam davčnih oaz za države s standardno zakonodajo pa obstaja tudi nekaj pozitivnih. Nova delovna mesta omogočajo v omenjenih državah dvig življenjskega standarda tamkajšnjih ljudi in razvoj številnih novih poslovnih dejavnosti, prebivalci imajo olajšan dostop do tujih trgov, omogočeno je pridobivanje tujih znanj, prav tako pa tudi razvoj telekomunikacijske infrastrukture in povečanje državnega proračuna v offshore centrih. Pozitivni učinki poslovanja so vidni predvsem na račun nizkih davčnih obremenitev, nezahtevne administracije in visoke stopnje anonimnosti (Peteršinek, 2006).

Podobno je tudi na področju igralnštva, predvsem spletnega igralnštva, ki je bilo in je še vedno velik problem v določenih državah. Kot sem že omenil, je Velika Britanija s spremembo zakonodaje ta problem odpravila, kar pomeni, da se igralniškimi podjetji, ki imajo v večini uporabnike iz Velike Britanije, selitev v davčne oaze ne splača, poleg tega si ne smejo privoščiti kršitev, saj so pod budnim nadzorom britanske igralniške komisije. V drugih državah pa se v izogib plačevanju davkov, dajatev in licenčnin podjetja odločajo svoje spletne oddelke preseliti v tujino na offshore področja, kjer so vsaj delno opravičena plačevanja dajatev.

Dokler ostale evropske države ne bodo uvedle takšne zakonodaje, kot jo ima Velika Britanija, bo večina največjih stavniških podjetij še vedno imela svoje spletne oddelke prijavljene v eni izmed davčnih oaz. Stavnica Pinnacle ima sedež spletnega oddelka prijavljen v državi Curaçao, Paddy Power na otoku Man, William Hill in Bwin.party pa na Gibraltarju. Otok Man je otok v Irskem morju, ki spada neposredno pod britansko krono, ni pa del Velike Britanije, zato tam tudi ne veljajo zakoni Velike Britanije, razen zakonov, ki se nanašajo na rezidentstvo. To je bilo pomembno predvsem pred spremembo zakona v Veliki Britaniji, saj je pred tem veljal zakon o 15-odstotni obdavčitvi bruto dobička na ozemlju Velike Britanije. V tem primeru se je bilo temu davku mogoče izogniti, saj je bil dobiček ustvarjen na ozemlju otoka Man, po novi zakonodaji pa ne več. Podobna zgodba

velja tudi za Gibraltar, kjer imajo po zaslugi nizke stopnje obdavčitve le 2-odstotno brezposelnost (za razliko od Španije, kjer je zgodba bistveno drugačna). Naj omenim, da je bilo po oceni gibraltarske igralniške komisije pred spremembo britanskega igralniškega zakona v Gibraltarju preko 60 odstotkov vseh stav položenih s strani Britancev, od katerih britanska vlada ni dobila niti centa. V Gibraltarju imajo trenutno 1-odstotni davek na bruto dobiček (Minder, 2013).

Podobno je tudi na Malti, kjer je na področju spletnega stavništva zaposlenih več kot 5200 ljudi, ocenjeno je tudi, da se v Malti generira preko 10 odstotkov skupnega svetovnega spletnega stavniškega prometa. Tam je prijavljenih več kot 250 spletnih stavniških oddelkov, ki posedujejo preko 350 licenc. Malteška podjetja so sicer obdavčena s 35-odstotnim davkom, vendar dobijo lastniki 85 odstotkov vplačanega davka povrnjenega nazaj prek dividend, tako da realna davčna stopnja znaša okrog 5 odstotkov (Swift, 2010).

4 PRIMERJALNA ANALIZA DOMAČIH IN TUJIH ŠPORTNIH STAVNIC TER PREDLAGANE REŠITVE ZA SLOVENIJO

4.1 Izdelava in rezultati spletne ankete: Igre na srečo

V okviru magistrske naloge sem se odločil pripraviti anketo na temo iger na srečo. Glavni namen ankete je bil ugotoviti, koliko ljudi je dejansko že igralo igre na srečo, katere igre so to bile ter kakšen je njihov pogled na stanje iger na srečo doma in v tujini. V vzorec sem zajel 239 posameznikov, od tega je bilo ustreznih 167, kar predstavlja tudi osnovo za nadaljnjo obravnavo. Vzorec predstavlja različne starostne skupine ljudi. Zajel sem tako najstnike kot tudi starejše, znance, sorodnike, prijatelje in nekaj naključnih posameznikov. Z anketo sem uspel pridobiti precej uporabnih in zanimivih odgovorov; najpomembnejše izmed njih bom tudi na kratko opisal.

Kar 81 odstotkov ustreznih anketirancev je vsaj enkrat v življenju že igralo igre na srečo, 54 odstotkov pa je takih, ki so vsaj enkrat vplačali stavni listek od športnih stav. Še vedno velja, da so športne stave veliko bolj priljubljene pri moških, saj je kar 98 odstotkov od teh, ki so kdaj vplačali stavni listek, moškega spola. Anketiranci, ki niso nikoli vplačali stavnega listka, so kot glavni vzrok najpogosteje navedli nezanimanje za športne stave. Kar 44 odstotkov anketirancev, ki so kdaj vplačali stavni listek, ali 24 odstotkov celotnega ustreznega vzorca pa športne stave igra vsakodnevno. Nadalje je za Športno loterijo in Ministrstvo za finance lahko precej zaskrbljujoč podatek, da le 27 odstotkov anketirancev, ki redno igrajo športne stave, stavi samo na domači stavnici. Kot zanimivost: 13 odstotkov vprašanih igra izključno na tujih stavnica, ostali pa kombinirajo igranje na domači in tujih stavnica. Povprečni vložek aktivnih stavničarjev je v več kot 50 odstotkih manj kot 10 EUR, pri 19 odstotkih pa povprečna stava znaša več kot 50 EUR. Povprečna ocena zadovoljstva s stavnico (od 1 do 5) pri aktivnih stavničarjih za Športno loterijo je 2,7 in je

najnižja glede na vse tuje obravnavane stavnice. Od vseh obravnavanih stavnic sta bili najboljše ocenjeni Bet365 in Pinnacle (3,8 oziroma 3,7). Kar 42 odstotkov aktivnih stavničarjev je mnenja, da je domača stavnica v vseh pogledih slabša in nekonkurenčna v primerjavi s tujimi. Kljub novemu davku od srečk pa aktivni uporabniki niso veliko zmanjšali uporabe domače stavnice. 41 odstotkov aktivnih stavničarjev namreč Športno loterijo uporablja v enaki meri kot pred uvedbo davka, le 19 odstotkov pa jih je zaradi omenjenega davka popolnoma opustilo igranje na domači stavnici. Več kot 50 odstotkov aktivnih stavničarjev je mnenja, da je varnost dostopa do tujih stavnic zelo visoka, najpogosteje uporabljena metoda prenosa sredstev na račun ali z njega pa je elektronska denarnica Skrill.

Krek, Korač in Kumše (2010) so v svoji raziskavi z naslovom »Igranje iger na srečo med študentsko populacijo Univerze v Ljubljani« med drugim med seboj primerjali več evropskih anket in raziskav. Pri tem je raziskava iz ZDA pokazala, da le 14 odstotkov mladostnikov ni nikoli igralo iger na srečo. Podobne rezultate je pokazala tudi analiza na Norveškem (17,6 odstotka), sam pa sem prišel do rezultata 19 odstotkov. Analiza na Norveškem je tudi pokazala, da je patološko obliko igranja iger na srečo ali odvisnost razvilo 1,76 odstotka študentov, kar potrjuje moje domneve okrog 2 odstotkov odvisnih posameznikov. V študiji je bilo ugotovljeno tudi, da bližina kazinoja vpliva na povišanje deleža študentov, ki igrajo igre na srečo. Tukaj lahko potegnem vzporednico tudi s stanjem v Sloveniji. Namreč, dostopnost do igranja športnih stav je pri nas velika, saj je možno igrati pravzaprav na vsakem koraku, od pošt, bencinskih servisov, trafik do nakupovalnih središč. Ravno zato je velik delež igralcev iger na srečo predvsem mladih, saj lahko do njih dostopajo skoraj na vsakem koraku. Glede na to, da so nove spremembe in uvedbe davkov usmerjene v zaščito mladostnikov in zmanjšanje odvisnosti, bi bilo treba tudi v tej smeri omejiti dostop do igranja iger na srečo (npr. samo na poštah ali bencinskih servisih).

Ankete z različno tematiko vsake toliko časa med svojimi uporabniki izvedejo tudi pri Športni loteriji, in sicer prek spletnega portala e-stave. V letu 2014 so tako izvedli anketo na temo odgovornega prirejanja iger na srečo v Sloveniji. Anketa je bila na voljo 4 dni in izpolnilo jo je 3694 uporabnikov. Na podlagi rezultatov je očitno, da se igralci športnih stav zavedajo nevarnosti prekomernega igranja iger na srečo (96 odstotkov). Poleg tega 74 odstotkov vprašanih ve, da se z igrami na srečo sorazmerno financirajo tudi invalidske, humanitarne in športne organizacije. Bolj zaskrbljujoč je podatek, da bi se v primeru, da bi pri Športni loteriji sklade za dobitke znižali, kar 61 odstotkov uporabnikov odločilo za igranje pri drugih prirediteljih, ki ne plačujejo nobenih dajatev (Športna loterija, b.l., Dodatne informacije).

4.2 Primerjalna analiza in izračun dobička na posameznih primerih

S primerjalno analizo več stavnic bom skušal prikazati razlike med stavnicami predvsem z vidika konkurenčnosti, pri čemer jih bom primerjal tudi s slovensko Športno loterijo in skušal na ta način pokazati, da lahko že majhne razlike v stavnih koeficientih pomenijo velike razlike pri izplačilih stavnice. Pri tem bom uporabil konkretne primere z realnimi koeficienti. Ker se stavni koeficienti nenehno spreminjajo in nihajo, bom v izogib temu in za čim bolj natančen prikaz pri vsakem dogodku koeficiente iz vseh primerjanih stavnic vzel ob istem času. Tako bom dobil najbolj zanesljive in točne informacije. Omenjeni stavni dogodki so zelo priznani dogodki v evropskem in svetovnem merilu, tako da je pokritost s stavnimi koeficienti zelo visoka.

Med seboj bom primerjal dve stvari. Prva pomembna stvar je kazalnik, ki prikazuje najvišjo vrednost izplačila posamezne stavnice v primeru, da na vse možne kombinacije posameznega dogodka istočasno sorazmerno porazdelimo določen vložek (angl. *bookmaker payout*). Druga stvar pa je primerjalna vrednost določenega stavnega koeficienta pri različnih stavnicah, kadar stavimo samo na določen tip. Povedano poenostavljeno, primerjal bom potencialne dobičke pri določenih stavnicah.

Analiziral bom tri različne situacije oz. možnosti. V prvi situaciji bo zanemarjeno plačilo davka tako pri domači kot tujih stavnicah. V drugi situaciji bo upoštevano trenutno stanje s slovenskega vidika. Veliko slovenskih uporabnikov namreč nelegalno stavi pri tujih stavnicah, pri čemer ne plačujejo davka od dobička ali od stavnega prometa, za razliko od slovenskih uporabnikov, ki stavijo na legalen način pri Športni loteriji in pri tem plačajo tudi ustrezen davek. Torej, v tem primeru bom za tuje stavnice upošteval 0-odstotno davčno stopnjo, za Športno loterijo pa 10-odstotni davek na vrednost vplačila. V tretji situaciji bom za primerjavo vzel 5-odstotni davek, ki bi ga sam predlagal po enakih merilih, kot jih imajo v Nemčiji. V tem primeru bi bilo potrebno spremeniti zakonodajo in omogočiti vstop tujim konkurentom ter enotno obdavčiti vse stavnice, ki bi pri tem sodelovale in vstopile na slovenski trg.

Za primer bom vzel nogometni dogodek med angleškima ekipama Manchester United in Tottenham. V Tabeli 6 so podani stavni koeficienti na posamezne možne tipe pri že analiziranih tujih stavnicah, pri stavnici Pinnacle, ki velja za stavnico z najboljšimi stavnimi koeficienti, in pri slovenski Športni loteriji. Koeficient TIP 1 pomeni vrednost koeficienta, da bo zmagala domača ekipa (Manchester United), koeficient TIP X pomeni vrednost koeficienta, da bo rezultat neodločen, in koeficient TIP 2 pomeni vrednost koeficienta, da bo zmagala gostujoča ekipa (Tottenham).

Tabela 6: Primerjava vrednosti izplačila pri različnih stavnicah in pri različni davčni stopnji za isti dogodek

Stavnica	Manchester United – Tottenham					
	Koef. TIP 1	Koef. TIP X	Koef. TIP 2	Vrednost izpl. pos. stavn. (0-odst. davek) v odstotkih	Vrednost izpl. pos. stavn. (10-odst. davek samo pri ŠL) v odstotkih	Vrednost izpl. pos. stavn. (5-odst. enotni davek) v odstotkih
Paddy Power	1,61	3,80	5,50	93,8	93,8	89,1
Bwin.party	1,62	4,00	5,75	96,0	96,0	91,3
William Hill	1,62	3,80	5,50	94,3	94,3	89,5
Pinnacle	1,64	4,13	5,92	98,0	98,0	93,1
Športna loterija	1,60	3,60	5,35	91,7	82,5	87,1

Za izračun vrednosti izplačila posamezne stavnice najprej delimo število 1 s posameznimi koeficienti in nato dobljene številke seštejemo. V nadaljevanju število 1 delimo z dobljenim količnikom, da dobimo število med 0 in 1. Omenjeno število še pomnožimo s 100, da dobimo rezultat v odstotkih.

Izračun za Športno loterijo:

$$1/1,6 + 1/3,6 + 1/5,35 = 0,625 + 0,278 + 0,187 = 1,090$$

Vrednost izplačila (0-odstotni davek):

$$1/1,09 = 0,917 \times 100 = 91,7 \text{ odstotka}$$

Vrednost izplačila (10-odstotni davek):

$$0,9/1,09 = 0,825 \times 100 = 82,5 \text{ odstotka}$$

Vrednost izplačila (5-odstotni davek):

$$0,95/1,09 = 0,871 \times 100 = 87,1 \text{ odstotka}$$

Izračun za Paddy Power:

$$1/1,61 + 1/3,8 + 1/5,5 = 0,621 + 0,263 + 0,182 = 1,066$$

Vrednost izplačila (0-odstotni davek):

$$1/1,066 = 0,938 \times 100 = 93,8 \text{ odstotka}$$

Vrednost izplačila (5-odstotni davek):

$$0,95/1,066 = 0,891 \times 100 = 89,1 \text{ odstotka}$$

Izračun za Bwin.party:

$$1/1,62 + 1/4,00 + 1/5,75 = 0,617 + 0,250 + 0,174 = 1,041$$

Vrednost izplačila (0-odstotni davek):

$$1/1,041 = 0,960 \times 100 = 96,0 \text{ odstotka}$$

Vrednost izplačila (5-odstotni davek):

$$0,95/1,041 = 0,913 \times 100 = 91,3 \text{ odstotka}$$

Izračun za William Hill:

$$1/1,62 + 1/3,8 + 1/5,50 = 0,617 + 0,263 + 0,181 = 1,061$$

Vrednost izplačila (0-odstotni davek):

$$1/1,061 = 0,943 \times 100 = 94,3 \text{ odstotka}$$

Vrednost izplačila (5-odstotni davek):

$$0,95/1,061 = 0,895 \times 100 = 89,5 \text{ odstotka}$$

Izračun za Pinnacle:

$$1/1,64 + 1/4,13 + 1/5,92 = 0,609 + 0,242 + 0,169 = 1,02$$

Vrednost izplačila (0-odstotni davek):

$$1/1,02 = 0,980 \times 100 = 98,0 \text{ odstotka}$$

Vrednost izplačila (5-odstotni davek):

$$0,95/1,02 = 0,931 \times 100 = 93,1 \text{ odstotka}$$

Na podlagi dobljenih rezultatov za primer 1 lahko vidimo, da razlike med največjimi tujimi stavnicami niso tako velike, kar omogoča močna konkurenca na trgu. Tudi primerjava s Športno loterijo (največja razlika v vrednosti izplačila med slovensko in tujo stavnico je 6,3 odstotnih točk) je konkurenčna, vendar samo takrat, kadar je obdavčitev enaka. Če pa upoštevamo trenutno slovensko zakonodajo, ki zahteva 10-odstotno obdavčitev na vsa vplačila, pa se ta razlika bistveno poveča. Do najmanj konkurenčne tuje stavnice znaša 11,3 odstotne točke, do najbolj konkurenčne pa kar 15,5 odstotne točke. Dejstvo je tudi, da je omenjen dogodek svetovno zelo znan, in kadar imamo dogodke z manjšo prepoznavnostjo, se koeficienti in posledično vrednosti izplačil ustrezno znižajo.

Na podlagi mojega predloga lahko vidimo, da bi bile stavnice kljub 5-odstotni obdavčitvi zelo blizu skupaj, nekoliko odstopa le stavnica Pinnacle, ki že tako slovi kot stavnica z najvišjo vrednostjo izplačila, do ostalih svetovnih stavnic pa Športna loterija po vrednosti izplačila ne zaostaja veliko. Razlike so v intervalu 4,2 odstotne točke, kar pa je zelo konkurenčno.

Tabela 7: Primerjava višine izplačanega dobička pri različnih stavnicah in pri različni davčni stopnji za isti dogodek

Stavnica	Manchester United – Tottenham				
	Koef. TIP 1	Vložek na TIP 1 (v EUR)	Potencialni dobiček (0-odst. davek pri ŠL) v EUR	Potencialni dobiček (10-odst. davek pri ŠL) v EUR	Potencialni dobiček (5-odst. davek pri vseh stavnica) v EUR
Paddy Power	1,61	100	61	61	53,3
Bwin.party	1,62	100	62	62	54,3
William Hill	1,62	100	62	62	54,3
Pinnacle	1,64	100	64	64	56,2
Športna loterija	1,60	100	60	45,5	52,3

Vir: Oddsportal, 2015.

Izračun potencialnega dobička

Izračun za Paddy Power:

Dobiček (0-odstotni davek) = Koef. TIP 1 x vložek na TIP 1 – vložek na TIP 1

Dobiček (0-odstotni davek) = 1,61 x 100 – 100 = 61 EUR

Dobiček (5-odstotni davek) = (Koef. TIP 1/1,05) x vložek na TIP 1 – vložek na TIP 1

Dobiček (5-odstotni davek) = (1,61/1,05) x 100 – 100 = 53,3 EUR

Izračun za Bwin.party:

Dobiček (0-odstotni davek) = 1,62 x 100 – 100 = 62 EUR

Dobiček (5-odstotni davek) = (1,62/1,05) x 100 – 100 = 54,3 EUR

Izračun za William Hill:

Dobiček (0-odstotni davek) = 1,62 x 100 – 100 = 62 EUR

Dobiček (5-odstotni davek) = (1,62/1,05) x 100 – 100 = 54,3 EUR

Izračun za Pinnacle:

Dobiček (0-odstotni davek) = 1,64 x 100 – 100 = 64 EUR

Dobiček (5-odstotni davek) = (1,64/1,05) x 100 – 100 = 56,2 EUR

Izračun za Športno loterijo:

Dobiček (0-odstotni davek) = 1,60 x 100 – 100 = 60 EUR

Dobiček (10-odstotni davek) = (1,60/1,1) x 100 – 100 = 45,5 EUR

Dobiček (5-odstotni davek) = (1,60/1,05) x 100 – 100 = 52,3 EUR

Pri drugem delu izračuna sem skušal ugotoviti, kakšne so razlike v dobičkih med stavnicami samo z vidika enega koeficienta (povedano enostavno, kolikšna je razlika v dobičkih pri različnih stavnicah, če položimo enak vložek pri vsaki od obravnavanih stavnic na isti tip obravnavanega dogodka). Odločimo se za tip 1, torej za zmago ekipe Manchester United, pri čemer na vsaki stavnici položimo 100 enot na tip 1.

Drugi del izračuna precej realno prikazuje trenutno stanje v Sloveniji in velik problem davčne ureditve pri nas. Na prvi pogled so razlike v stavnih koeficientih majhne, vendar zaradi 10-odstotne obdavčitve na Športni loteriji pomenijo veliko razliko do tujih stavnic. V našem primeru je pri 10-odstotni obdavčitvi na Športni loteriji relativna razlika v dobičkih Športne loterije in stavnice Pinnacle 18,5 EUR ali 28,9 odstotka. V primeru enotne 5-odstotne obdavčitve pa je ta razlika 3,9 EUR ali 6,9 odstotka.

Kot sem v magistrski nalogi že omenil, je lahko uporabnik športnih stav na Športni loteriji obdavčen tudi dvojno. To se zgodi v primeru, če dobiček uspešne stave presega 300 EUR. Ob vplačilu je uporabnik najprej obdavčen z 10-odstotnim davkom na vplačilo, v primeru dobitka nad 300 EUR pa še dodatno obdavčen s 15-odstotnim davkom. Uporabnik je tako lahko ob nepazljivosti obdavčen s skupno 25-odstotnim davkom. Pri tem gre davek od srečk, pobran ob vplačilu, v državni proračun, davek na dobiček nad 300 EUR pa pripada občini, v kateri je bil listek vplačan. Uporabnik se lahko omenjenemu davku izogne tako, da namesto enega vplačanega listka s skupnim dobitkom 300 EUR vplača raje dva listka s skupnim dobitkom vsak po 150 EUR. Na ta način ob istem skupnem vplačilu prihrani 45 EUR, ki bi jih drugače podaril v občinski proračun.

4.3 Glavne ugotovitve in predlagane spremembe, ki bi izboljšale stanje v Sloveniji

Skozi magistrsko nalogo sem skušal prikazati trenutno stanje iger na srečo v Sloveniji in v tujini. Tako sistem kot zakonodaja na tem področju se med državami zelo razlikujeta, saj sta urejena na nacionalni ravni. V zaključnem delu magistrske naloge bom skušal predstaviti glavne ugotovitve z vidika ključnih subjektov ter predlagati najbolj optimalne rešitve in spremembe za posamezne subjekte. Pri tem bom obravnaval poglede in vidike države, stavnic in stavničarjev.

4.3.1 Ugotovitve in predlagane spremembe z vidika domače in tujih stavnic

Zakonodaja na področju športnih stav v Sloveniji je bila za Športno loterijo zelo ugodna pred uvedbo 10-odstotnega davka od srečk v letu 2013. Do takrat je imelo podjetje v državi monopolno moč ter je dosegalo visok promet za slovenske razmere in konstanten dobiček.

Zaradi monopolne moči so si lahko v podjetju privoščili tudi slabšo ponudbo v primerjavi s stavniškimi podjetji v tujini in predvsem slabše stavne koeficiente. Pri tem so vedeli, da s povišanjem koeficientov ne bi privabili bistveno več stavničarjev, zagotovo pa bi znižali dobiček zaradi posledično višjih odhodkov. Po spremembi in uvedbi davka pa se je situacija spremenila ter precej se je poslabšala finančna slika, kar sem tudi prikazal v magistrski nalogi.

Na Športno loterijo so spremembe torej vplivale precej negativno, sicer še vedno dosegajo dobiček, vendar bi lahko negativni trend in negativne napovedi to kmalu spremenile. Športna loterija na spremembe in trenutno dogajanje nima nobenega vpliva. Kot so mi namreč zaupali v intervjuju, jih s strani vladnih organov nihče ni vprašal za predloge, mnenja ali izračune oziroma ali se strinjajo s spremembami zakonodaje ali bi morda predlagali druge spremembe. V podjetju preprosto morajo igrati po notah države in se prilagajati spremembam. So vsekakor proti novemu davku od srečk, ki jim je precej poslabšal finančno stanje, nasprotujejo pa tudi novim spremembam v noveli zakona, ki jim bodo celotno situacijo še dodatno otežile. Povedali so mi tudi, da bi raje videli konkurenco v državi na tem področju ob ugodnejši davčni politiki, saj verjamejo, da bi bili lahko konkurenčni največjim svetovnim stavnicam tako po stavni ponudbi kot stavnih koeficientih. To dokazujejo tudi moji izračuni, saj bi v primeru enake obdavčitve njihov stavni koeficient za stavnico Bwin.party zaostajal le za 2 odstotni točki, kar pa je zelo konkurenčno. V podjetju bi stavne koeficiente v primeru omogočenja konkurence tudi prilagodili, saj bi jim to omogočila ugodnejša davčna politika.

Tuje športne stavnice lahko na trenutno zakonodajo na področju športnih stav v Sloveniji gledajo nekako na dva načina. Po eni strani jim trenutna slovenska zakonodaja omogoča, da kljub prepovedi sprejemajo rezidente Slovenije, pri tem pa jim na račun rezidentstva ni treba plačevati nobenega davka, kot to velja za rezidente Velike Britanije. Na ta način smo slovenski uporabniki športnih stav za njih ugodni. Res pa je, da slovenskih uporabnikov na tujih stavnicah ni veliko, saj se le-te ne smejo oglaševati na slovenskem ozemlju, zato so posledično tuje športne stavnice za slovensko javnost precejšnja neznanka. Po drugi strani pa bi tujim stavnicam precej bolj odgovarjala sprememba zakonodaje, ki bi jim omogočila konkurenčen vstop v državo in tako dovoljenje za oglaševanje na slovenskem ozemlju. Pozitivna stvar za tuje stavnice pri omenjeni spremembi zakonodaje bi bila njihova večja prepoznavnost na slovenskem trgu ter s tem pridobivanje novih zakonitih uporabnikov in posledično možnost večjega zaslužka. Negativna stvar za tuje stavnice pa bi bilo plačevanje prispevkov in dajatev, predpisanih s strani države.

Spremembe zakonodaje, ki bi omogočile vstop tujim stavnicam na slovensko ozemlje, bi bile za stavnice vsekakor pozitivne, toda ob upoštevanju takšnih stroškov in omejitev, v okviru katerih bi vstop na slovensko ozemlje za tuje stavnice še vedno prinašal več koristi in dodane vrednosti kot pa izgube. Tuje stavnice tako na tem področju vsekakor

zagovarjajo spremembe, ki bi bile usmerjene v konkurenčnost in odprtost slovenskega trga na področju športnih stav.

4.3.2 Ugotovitve in predlagane spremembe z vidika slovenskega uporabnika športnih stav

Slovenski uporabnik športnih stav je trenutno vpet v situacijo, ki mu ne omogoča veliko prostosti na omenjenem področju. Slovenska zakonodaja je urejena na način, ki dovoljuje igranje samo pri enem ponudniku, ki je poleg tega še močno obdavčen, kar posledično pomeni za stavničarja zelo majhne možnosti dolgoročnega zasluzka. Zato se peščica stavničarjev odloča za tuje stavnice, ki so veliko bolj konkurenčne in po trenutni slovenski zakonodaji neobdavčene. To je kljub omejitvam in prepovedi omogočeno z računalniško tehnologijo in svetovnim spletom, saj lahko uporabniki do tujih stavnic dostopajo na dokaj enostaven način, ki sem ga v magistrski nalogi že razložil. Ravno zato stavničarji niso toliko proti slovenski zakonodaji, temveč so na nek način, v želji po dodatnih sredstvih in potencialnem zasluzku, v to pravzaprav prisiljeni. In dokler na tem področju ne bo sprememb v smeri konkurenčnosti, bo slika ostala takšna, kot je, izguba potencialno zbranega davka, ki bi ga v zameno za to prejela država, pa bo velika.

4.3.3 Ugotovitve in predlagane spremembe z vidika države

Vsaka država zasleduje drugačne cilje in prioritete na področju iger na srečo. Pri tem se mora posamezna država odločiti, ali bo zasledovala željo po dodatnem prilivu sredstev v državni proračun ali pa se bo osredotočila na čim boljše zdravje ljudi, čim manjšo odvisnost od iger na srečo in čim manjši vpliv tovrstnega področja na posameznike. Direktive Evropske komisije so pri tem jasne: države naj bi zasledovale cilj zmanjšanja vpliva iger na srečo oziroma približevanja monopolni ureditvi, kar zasleduje tudi Slovenija. Glavni cilji novega predloga so tako še dodatno zmanjšati odvisnost od igranja iger na srečo ter omejiti oglaševanje iger na srečo in bančne transakcije do organizacij, ki se ukvarjajo z igrami na srečo, vendar nimajo koncesije za opravljanje dejavnosti na slovenskem trgu.

Tudi trenutna ureditev zakonodaje na področju športnih stav je v finančnem smislu (od omenjenih subjektov) še najbolj ugodna prav za državo. V Sloveniji tako na tem področju vlada monopol, v veljavi so strogi regulativni predpisi, visoka obdavčitev in prispevki za Športno loterijo ter spremljanje in obvladovanje odvisnosti od iger na srečo pri posameznikih. Ravno omenjene rešitve so z vidika države dokaj ugodne, vendar finančni podatki Športne loterije v zadnjih dveh letih razkrivajo močan negativni trend, zato bo slej kot prej potrebna sprememba, ki bo to stanje popravila. Tu se pojavi vprašanje, ali ne bi prav omogočenje konkurence na tem področju državi prineslo večje blaginje, saj bi na

podlagi več konkurentov lahko podelili več koncesij ter tako zbrali več koncesijskih sredstev in več davka.

Skozi magistrsko nalogo sem skušal prikazati različne davčne ureditve v evropskih državah ter na podlagi zdajšnjih in preteklih izkušenj teh držav pokazati, da bi tudi Slovenija morala uvesti določene njihove ukrepe. Slovenija je namreč ena izmed redkih držav, ki zasleduje cilje monopolne ureditve, pri tem pa zaradi izrazitega napredka internetnih storitev in onemogočenega nadzora nad temi storitvami izgublja potencialno zbrana sredstva, ki bi slovenskemu proračunu še kako prav prišla v teh težkih gospodarskih časih. Velika Britanija je z zadnjimi spremembami zakonodaje na področju spletnega športnega stavništva preprečila, da bi stavniška podjetja izkoriščala situacijo na račun sedeža podjetja in se s tem izognila plačevanju davka. Z enotno obdavčitvijo bruto dobička je tako vsa podjetja, ki sprejemajo njene rezidente, prisilila v plačevanje omenjenih dajatev. Verjamem, da se bo omenjena zakonodaja v prihodnjih letih razširila tudi po drugih državah Evrope, in menim, da bi bila takšna zakonodaja primerna tudi za Slovenijo. Vse več uporabnikov pri nas namreč prosto stavi prek spleta, kjer stavnice zaradi trenutne slovenske zakonodaje niso obdavčene, omejitve dostopa pa so zelo skope. Poleg tega je 10-odstotni davek od srečk povzročil še dodaten padec konkurenčnosti Športne loterije in s tem izgubo njenih prihodkov. Ključen podatek pri tem je, da so se skupni prihodki Športne loterije v prvem letu po uvedbi davka zmanjšali za 14,3 odstotka in dobiček za 33,3 odstotka, po podatkih iz prve polovice leta 2015 pa se bo upadanje prihodkov in dobička še nadaljevalo.

Sprememba zakona bi bila potrebna tudi z vidika primerjave izplačila stavnice in potencialnih dobičkov, ki sem jih izračunal v prejšnjem poglavju. Izplačilo pri Športni loteriji v primerjavi s tujimi stavnicami ob 10-odstotni davčni stopnji je nižje za 15,5 odstotne točke in v tem pogledu krepko zaostaja za vsemi tujimi stavnicami. Največja razlika pa se je pokazala pri primerjavi dobičkov. Dobiček pri Športni loteriji pri istem dobitnem tipu in 10-odstotni obdavčitvi je za kar 28,9 odstotka nižji kot pri konkurenčni tuji neobdavčeni stavnici Pinnacle. Če primerjamo predlagano enotno 5-odstotno obdavčitev, pa opazimo, da je Športna loterija zelo konkurenčna tako v smislu izplačila stavnice kot tudi primerjave dobičkov. Pri izplačilu bi bila ob enaki obdavčitvi vseh stavnic razlika do najbližje konkurenčne stavnice le 2,4 odstotne točke, pri dobičku pa le 1,8 odstotka. Na Športni loteriji so mi tudi zaupali, da bi v primeru omogočenja konkurence na slovenskem trgu in poenotenja davčne obremenitve tudi sami prilagodili stavne koeficiente in se tako še bolj približali konkurentom v omenjenih primerjavah.

Z omogočenjem konkurence in s podelitvijo več licenc na področju športnega stavništva bi lahko Slovenija na svoje ozemlje pripeljala močna stavniška podjetja in bi na podlagi zakona, kakršen velja v Veliki Britaniji, na ta račun pridobila tudi veliko dodatnih sredstev v državni proračun. Druga možnost bi bila uvedba sistema obdavčitve, kot velja v Nemčiji,

Franciji ali Italiji, in sicer obdavčitev neto prihodkov spletnih igralniških iger. Po mojem mnenju najbolj primerna pa bi bila kombinacija obeh omenjenih zakonov, torej obdavčitev neto prihodkov, ustvarjenih s strani rezidentov Slovenije, ob 5-odstotni davčni stopnji, kot jo poznajo v Nemčiji. To bi tujim stavniškim podjetjem omogočilo ugodnejši vstop na slovenski trg, saj bi se sama odločila, ali bodo obdavčitev neto prihodkov dodelila uporabnikom pri vplačilu ali pa to breme prevzela nase. Tudi uporabniki v Sloveniji bi bili tako na boljšem, obenem pa bi se prek licenčnin in zbranega davka v državni proračun zbralo bistveno več sredstev. Pozitivno pri tem bi bilo tudi sponzorstvo domačih športnih klubov s strani tujih stavniških podjetij in posledično (skozi finančne injekcije) tudi večja prepoznavnost v svetu.

Slaba stran omenjenega predloga je vsekakor oglaševanje, ki bi moralo biti v tem primeru dovoljeno. Na ta račun bi se športne stave oglaševale v večjem obsegu, saj bi lahko tuja podjetja prek tega iskala nove uporabnike. Glede na monopolno ureditev bi se utegnila povečati stopnja odvisnosti od iger na srečo. Ob tem sem mnenja, da se odvisnosti kljub strožji zakonodaji ne da povsem odpraviti, lahko se zgolj omeji. Če je nekdo strasten igralec športnih stav, bo namreč to počel kljub davkom in predpisom, vse dokler bo imel omogočen dostop do spletnih iger. Moje mnenje je, da bi omenjen predlog prinesel veliko več pozitivnih kot negativnih posledic, predvsem v finančnem smislu.

Država se z določenimi ukrepi sicer trudi zmanjšati vpliv tujih stavnic, vendar ji različni zakoni in delovanje svetovnega spleta to onemogočajo. Bolj učinkovito bi bilo, če bi država k tej težavi pristopila z druge strani, torej z ureditvijo domačih zakonov, ki bi vplivali na delovanje tujih stavnic. Če bi država na primer želela popolnoma zmanjšati vpliv tujih stavnic brez uvedbe konkurence, bi lahko namesto tega močno obdavčila dobiček slovenskih rezidentov, ki igrajo igre na srečo v tujini. Igranje na tujih spletnih straneh bi bilo tako zanje zaradi visoke obdavčitve neučinkovito, zaradi česar bi bili »prisiljeni«
igrati doma ali popolnoma prenehati z igranjem iger na srečo. Posledično bi določeni uporabniki morda poskušali dostopati do tujih spletnih stavnic prek tujih identitet, za kar pa bi se verjetno odločilo zelo malo ljudi. Ta sprememba bi sicer zelo negativno vplivala na slovenske igralce v tujini, pa tudi priliv sredstev za državo bi bil v tem primeru zelo majhen.

SKLEP

Namen magistrskega dela je bil predlagati Ministrstvu za finance spremembe oziroma dopolnitve Zakona o igrah na srečo, ki bodo imele pozitiven ekonomski učinek tako za državo kot tudi za posameznike oziroma uporabnike športnih stav. Cilj magistrskega dela pa je bil na podlagi mednarodne primerjave prikazati (ne)konkurenčnost športnega stavništva v Sloveniji, najti konkretne rešitve za izboljšanje ekonomskega stanja na tem

področju ter preprečiti izgube potencialno zbranega davka in koncesijske dajatve, ki trenutno odtekata k tujim stavnicam.

Moja teza na začetku magistrskega dela je tako bila, da trenutna slovenska zakonodaja na področju športnih stav ni konkurenčna največjim evropskim državam ter da bodo v bližnji prihodnosti potrebne spremembe na tem področju v smeri večanja konkurenčnosti in z gledovanja po zakonskih ureditvah v drugih evropskih državah.

Z vidika davkov in konkurenčnosti sem prikazal primerjave različnih ureditev v drugih evropskih državah ter prišel do sledečih zaključkov. 10-odstotni davek od srečk, ki je bil uveden septembra 2013, je na podlagi finančnih podatkov Športne loterije od uvedbe naprej zelo negativno vplival na njihovo poslovanje. Če na tem področju v naslednjih letih ne bo sprememb in se bo trend nadaljeval, bo Športna loterija kmalu pričela poslovati v negativnih številkah. Na podlagi analiz davčnega delovanja v drugih državah bi kot najboljšo rešitev predlagal 5-odstotni davek od neto prihodkov (kot ga imajo v Nemčiji), ki jih ustvarijo rezidenti Slovenije. Na podlagi konkurenčnih analiz in izračunov sem ugotovil, da je področje športnih stav v primerjavi s tujino trenutno zelo nekonkurenčno, predvsem zaradi uvedbe davka od srečk, ki je prinesel velika negativna odstopanja. Izračuni tudi nakazujejo, da bi Športna loterija v primeru enotne obdavčitve lahko konkurirala največjim svetovnim stavnicam. Dokler pa je stanje takšno, kot je, od Športne loterije ni mogoče pričakovati višanja stavnih koeficientov, poleg tega vse slabši finančni podatki podjetja kažejo, da so na tem področju potrebne spremembe v drugačno smer.

LITERATURA IN VIRI

1. Banjanac, S. (marec 2014). Ameriški ekonomist: Slovenci ste v davčne oaze prenesli 75 milijard evrov. Viceguverner: pretirano. Najdeno 23. julija 2015 na spletnem naslovu <http://www.rtvsllo.si/slovenija/ameriski-ekonomist-slovenci-ste-v-davcne-oaze-prenesli-75-milijard-viceguverner-pretirano/332114>
2. *Betting margin*. Najdeno 27. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.bettingwell.com/sports-betting-guide/math-sports-betting/betting-margin>
3. *Betting odds explained*. Najdeno 27. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.olbg.com/school/lesson10.htm>
4. Bluejay, M. (2003–2011). The Martingale Betting System. Najdeno 2. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://vegasclick.com/gambling/martingale-betting-system>
5. Božič, G. (2010). Problemi blokiranja spletnih mest. Najdeno 3. novembra 2015 na spletnem naslovu <https://pravokator.si/index.php/2010/01/06/problemi-blokiranja-spletnih-mest/>
6. Bwin.party Digital Entertainment plc. (2015). Annual Report & Accounts 2014. Najdeno 5. junija 2015 na spletnem naslovu <https://www.bwinparty.com/Investors/FinancialReports.aspx>
7. *Countries that banned online gambling*. Najdeno 24. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.gambleore.com/online-gambling/countries-that-banned-online-gambling/>
8. Feustel, D. & Howard, G. (2010). *Conquering Risk: Attacking Vegas and Wall Street*. Notre Dame: Academic Publications University of Notre Dame.
9. Fletcher, N. (maj 2015). 888 makes takeover approach for Bwin. *Guardian news*. Najdeno 13. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.theguardian.com/business/2015/may/17/888-set-to-announce-bwin-takeover-bid>
10. Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji. (september 2014, str. 5). Finančni načrt FIHO za leto 2015. Najdeno 15. julija 2015 na spletnem naslovu <http://www.fiho.si/teksti/fin2015.pdf>
11. *Gambling Addiction*. (2014). Najdeno 11. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://addicted2gambling.com/>
12. Gerdina, T. (2009). Zasvojenost z igrami na srečo. Najdeno 12. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.viva.si/Zasvojenost/3665/Zasvojenost-z-igrami-na-sre%C4%8Do>
13. Gregory, S., & Rogers, A. (2015). A Bet Worth Making. *Time*. 185(10), 40–43
14. Hirschauge, O. (februar 2015). New European Rules Roil Global Online Gambling Industry. New York: Dow Jones in Company Inc.
15. *Internetni ponudniki bodo onemogočili dostop do spletnih stavnic*. (2011). Najdeno 29. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/clanek/142136>

16. Jones, P., Hillier, D., Turner, D., & Comfort, D. (2004, str. 98-100). Betting on the exchanges: changing customer relationships in the sports betting market in the UK. *Management Research News*. 27 (1/2)
17. Krek, M., Korač, T. & Kumše, Z. (2010). Igranje iger na srečo med študentsko populacijo Univerze v Ljubljani. *Raziskave in razprave*. 27 (1), 61-80
18. Macgregor, E. (2014). The impact of the Gambling (Licensing and Advertising) Act 2014. *World sports law report*. Najdeno 10. septembra 2015 na spletnem naslovu http://www.e-comlaw.com/sportslawblog/template_permalink.asp?id=585
19. Miller, R. J. (b.l.). Sports Betting for a Living. Money Management. Najdeno 24. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.professionalgambler.com/rjmiller1.htm>
20. Minder, R. (2013). British Plan on Taxing Gambling Annoys Many in Gibraltar. Najdeno 23. avgusta 2015 na spletnem naslovu http://www.nytimes.com/2013/08/03/business/global/british-gambling-tax-plan-annoys-many-in-gibraltar.html?_r=0
21. Mestna občina Nova Gorica. (marec 2014). Pismo predsednici Vlade RS mag. Alenki Bratušek v zvezi s pripravo novega Zakona o igrah na srečo (ZIS). Najdeno 2. septembra na spletnem naslovu http://www.nova-gorica.si/uprava_mestne_obcine/2014032013120567
22. Ministrstvo za finance. (december 2010). Strategija razvoja iger na srečo v Sloveniji. Najdeno 10. junija 2015 na spletnem naslovu http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Drugo/Posebna_podrocja/Igre_na_sreco/Opis/Strategija_razvoja_iger_na_sreco_v_Sloveniji.pdf
23. Ministrstvo za finance. (2013). Ministrstvo za finance predstavilo nov Zakon o igrah na srečo. Najdeno 5. junija 2015 na spletnem naslovu http://www.mf.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article//1767/
24. Ministrstvo za finance. (junij 2015). Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o igrah na srečo (ZIS-F). Najdeno 2. septembra 2015 na spletnem naslovu http://www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/Igre_na_sreco/Zakonodaja/ZIS-F_160615_objava.pdf
25. *Oddsportal*. (2015). Najdeno 26. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.oddsportal.com/>
26. *O podjetju*. Najdeno 14. julija 2015 na spletnem naslovu <https://www.e-stave.com/Opodjetju/Opodjetju.aspx>
27. Ozebek, N., (2008). Zaradi spletnih iger na srečo zasvojen tudi dvanajstletnik. *Večer*. Najdeno 8. Junija 2016 na spletnem naslovu <https://www.dnevnik.si/1042221893/kronika/1042221893>
28. Paddy Power plc. (2015). Annual Report 2014. Najdeno 14. junija 2015 na spletnem naslovu https://www.paddypowerplc.com/sites/default/files/attachments/pdf/ar_2014/Annual_Report_Full.pdf

29. *Payment FAQs*. Najdeno 28. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.pinnaclesports.com/en/help/payment-faqs>
30. *Payment methods*. Najdeno 28. junija 2015 na spletnem naslovu <http://help.bet365.com/en/payments>
31. Peteršinek, J. (2006). Davčne oaze in nova slovenska davčna zakonodaja: diplomsko delo, str. 13.
32. Pirc, N. (oktober 2013). Predlog zakona o igrah na srečo – mnenje Informacijskega pooblaščenca. Najdeno 5. septembra 2015 na spletnem naslovu https://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/priponbe/MF.pdf__ZIS__okt_2013.pdf
33. Pravilnik o prirejanju iger na srečo preko interneta oziroma drugih telekomunikacijskih sredstev. *Uradni list RS, št. 42/08, 103/08 in 109/12*.
34. PR Newswire. (2013). UK Government Plans to Offer Huge Tax Concessions to Online Gambling Companies. Najdeno 26. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://www.prnewswire.com/news-releases/uk-government-plans-to-offer-huge-tax-concessions-to-online-gambling-companies-195840221.html>
35. *Red Roses and Slain Dragons*. (2015). Najdeno 14. avgusta 2015 na spletnem naslovu <https://www.kpmg.com/GI/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Events/eSummit-2015/Documents/Tim-Stocks.pdf>
36. Skrt, R. (2004). Spletne igralnice in športne stave. Najdeno 26. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.nasvet.com/igralnice-sportne-stave/>
37. *Splošna pravila in pogoji*. Najdeno 17. julija 2015 na spletnem naslovu <https://si.bet-at-home.com/sl/terms>
38. *Sports Betting Money Management Skills*. Najdeno 23. junija 2015 na spletnem naslovu <https://www.sportsinsights.com/sports-betting-money-management-skills/>
39. *Sure Bet Calculation and Formulas for 2-Way Bets*. Najdeno 28. junija 2015 na spletnem naslovu http://www.sportsbetbonus.net/surebet_calculation_formulas.php
40. Swift, J. (2010). Bet noir? *The lawyer*. Najdeno 26. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.thelawyer.com/bet-noir/>
41. *Terms and conditions*. Najdeno 28. junija 2015 na spletnem naslovu <http://help.bet365.com/en/terms-and-conditions>
42. Športna loterija. (b.l.). Dodatne informacije. Najdeno 28. septembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.e-stave.com/documents/odgovorno-igranje/anketa-odvisnost-2014-09-22.pdf>
43. Športna loterija. (b.l.). Prodajna mesta. Najdeno 14. julija 2015 na spletnem naslovu <https://www.e-stave.com/E-Klub/Prodajnepoti/Prodajnamesta/Prodajnamesta.aspx>
44. Športna loterija. (oktober 2014). Poročanje o aktivnostih na področju odgovornega prirejanja iger na srečo v letu 2014. (str. 7). Najdeno 14. julija 2015 na spletnem naslovu https://www.e-stave.com/documents/odgovorno-igranje/aktivnosti_na_podrocju_odgovornega_prirejanja_iger_na_sreco_2014.pdf
45. Športna loterija. (2015). *Letno poročilo 2015* (Interno gradivo). Ljubljana: Športna loterija d.d.

46. Športna loterija. (2014). Letno poročilo 2014. Najdeno 3. junija 2015 na spletnem naslovu https://www.e-stave.com/documents/letno_porocilo/letno_porocilo_2014.pdf
47. Telegraph.co.uk. (2013). *William Hill to keep Gibraltar base despite tax clampdown*. London: Telegraph Media Group Limited
48. Top100bookmakers. (b.l.). Bookmakers by betting margin. Najdeno 28. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.top100bookmakers.com/profit-margin/>
49. Trunkfield, D. (februar 2014). Online betting and gaming regulation 2014. Najdeno 15. julija 2015 na spletnem naslovu <https://www.pwc.se/sv/media/assets/online-betting-and-gaming-regulation-2014.pdf>
50. *Wagering Requirement Explained*. Najdeno 4. septembra na spletnem naslovu <http://www.betbind.com/help/articles/wagering-requirement-explained.aspx>
51. *What is arbitrage betting?*. Najdeno 28. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.pinnaclesports.com/en/betting-articles/betting-strategy-psychology/what-is-arbitrage-betting>
52. William Hill plc. (februar 2015). Annual Report and Accounts 2014. Najdeno 14. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://files.williamhillplc.com/media/1826/final-results-2014.pdf>
53. Zakon o davku na dobitke pri klasičnih igrah na srečo (ZDDKIS). *Uradni list RS*, št. 24/08
54. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2). *Uradni list RS*, št. 117/06, 56/08, 76/08, 5/09, 96/09, 43/10, 59/11, 24/12, 30/12, 94/12, 81/13, 50/14
55. Zakon o davku od iger na srečo (ZDIS). *Uradni list RS*, št. 57/99 in 85/01 – ZIS-A
56. Zakon o davku od srečk (ZDavS). *Uradni list RS*, št. 63/2013
57. Zakon o igrah na srečo (ZIS-UPB3). *Uradni list RS*, št. 14/11 – UPB3 in 108/12
58. Zakon o dohodnini (Zdoh-2). *Uradni list RS*, št. 117/200

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga: Anketa o igrah na srečo.....	1
---------------------------------------	---

Priloga: Anketa o igrah na srečo

Tabela 1: Anketa o igrah na srečo

Q1 Ocenite vaše poznavanje različnih športov z oceno od 1 (zelo slabo) do 5 (odlično):											
	Podvprašanja	Odgovori						Veljavni	Št. enot	Povprečje	Std. odklon
		1 – zelo slabo	2 – slabo	3 – dobro	4 – zelo dobro	5 – odlično	Skupaj				
Q1a	Nogomet	11 (7 %)	27 (16 %)	61 (37 %)	31 (19 %)	37 (22 %)	167 (100 %)	167	167	3,3	1,2
Q1b	Košarka	12 (7 %)	47 (28 %)	49 (29 %)	36 (22 %)	23 (14 %)	167 (100 %)	167	167	3,1	1,2
Q1c	Hokej	37 (22 %)	62 (37 %)	45 (27 %)	12 (7 %)	11 (7 %)	167 (100 %)	167	167	2,4	1,1
Q1d	Tenis	33 (20 %)	49 (29 %)	47 (28 %)	23 (14 %)	15 (9 %)	167 (100 %)	167	167	2,6	1,2
Q1e	Curling	124 (74 %)	36 (22 %)	6 (4 %)	0 (0 %)	1 (1 %)	167 (100 %)	167	167	1,3	0,6
Q1f	Squash	132 (79 %)	23 (14 %)	9 (5 %)	2 (1 %)	1 (1 %)	167 (100 %)	167	167	1,3	0,7
Q2 Ste že kdaj s pravi denarjem igrali kakšno igro na srečo (športne stave, loto, hitre srečke,...)?											
		Odgovori			Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa			
		1 (Da)			135	81 %	81 %	81 %			
		2 (Ne)			31	19 %	19 %	100 %			
Veljavni		Skupaj			166	99 %	100 %				
					Povprečje	1,2	Std. odklon	0,4			
Q3 Ste že bili kdaj v kazinoju in s pravi denarjem igrali kakšno vrsto igre?											
		Odgovori			Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa			
		1 (V kazinoju sem že bil/-a in sem igral/-a s pravi denarjem)			62	37 %	38 %	38 %			
		2 (V kazinoju sem že bil/-a, vendar nisem igral/-a s pravi denarjem)			17	10 %	10 %	48 %			
		3 (Nisem še bil/-a v kazinoju)			85	51 %	52 %	100 %			
Veljavni		Skupaj			164	98 %	100 %				
					Povprečje	2,1	Std. odklon	0,9			

Se nadaljuje

Tabela 1: Anketa o igrah na srečo (nad.)

Q4 Ste že kdaj s pravim denarjem igrali športne stave?					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Da)	91	54 %	55 %	55 %
	2 (Ne)	73	44 %	45 %	100 %
Veljavni	Skupaj	164	98 %	100 %	
		Povprečje	1,4	Std. odklon	0,5
Q5 Kaj je bil glavni vzrok, da še nikoli niste igrali športnih stav?					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Nepoznavanje športa)	15	9 %	21 %	21 %
	2 (Splošno prepričanje, da stave ne prinašajo dobička)	13	8 %	18 %	38 %
	3 (Nepoznavanje postopka vplačila športne stave)	6	4 %	8 %	47 %
	4 (Stave me ne zanimajo)	39	23 %	53 %	100 %
Veljavni	Skupaj	73	44 %	100 %	
		Povprečje	2,9	Std. odklon	1,2
Q6 Kako pogosto igrate športne stave?					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Vsakodnevno)	40	24 %	44 %	44 %
	2 (Nekajkrat mesečno)	17	10 %	19 %	63 %
	3 (Nekajkrat letno)	21	13 %	23 %	86 %
	4 (Samo enkrat sem igral/-a)	13	8 %	14 %	100 %
Veljavni	Skupaj	91	54 %	100 %	
		Povprečje	2,1	Std. odklon	1,1
Q7 V Sloveniji obstaja obstaja samo ena stavnica, in sicer Športna loterija, medtem ko v tujini obstaja veliko stavnic. Kje po večini igrate športne stave?					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Igram izključno na domači stavnici)	24	14 %	27 %	27 %

Se nadaljuje

Tabela 1: Anketa o igrah na srečo (nad.)

	2 (Igram izključno na tujih stavnicah)	12	7 %	13 %	40 %
	3 (Igram večinoma na domači stavnici)	20	12 %	22 %	62 %
	4 (Igram večinoma na tujih stavnicah)	16	10 %	18 %	80 %
	5 (Enakomerno kombiniram)	18	11 %	20 %	100 %
Veljavni	Skupaj	90	54 %	100 %	
		Povprečje	2,9	Std. odklon	1,5
Q8 Ob igranju športnih stav si pomagam predvsem z/s...					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (lastnim športnim znanjem)	34	20 %	38 %	38 %
	2 (prebiranjem forumov in športnih novic)	21	13 %	23 %	61 %
	3 (naročen/-a sem na plačljive ponudnike)	1	1 %	1 %	62 %
	4 (kombinacija vsega)	34	20 %	38 %	100 %
Veljavni	Skupaj	90	54 %	100 %	
		Povprečje	2,4	Std. odklon	1,3
Q9 Koliko evrov znaša vaša povprečna stava?					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Manj kot 5 €)	31	19 %	34 %	34 %
	2 (Med 6 in 10 €)	16	10 %	18 %	52 %
	3 (Med 11 in 20 €)	12	7 %	13 %	66 %
	4 (Med 21 in 50 €)	14	8 %	16 %	81 %
	5 (50 € ali več)	17	10 %	19 %	100 %
Veljavni	Skupaj	90	54 %	100 %	
		Povprečje	2,7	Std. odklon	1,5
Q10 Ali se ob večjih tekmovanjih (svetovna prvenstva, olimpijske igre itd.) pogosteje odločate za igranje športnih stav?					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Da)	37	22 %	41 %	41 %

Se nadaljuje

Tabela 1: Anketa o igrah na srečo (nad.)

	2 (Ne)	47	28 %	52 %	93 %						
	3 (Ne vem)	6	4 %	7 %	100 %						
Veljavni	Skupaj	90	54 %	100 %							
	Povprečje		1,7	Std. odklon	0,6						
Q11 Menite, da ste do zdaj s športnimi stavami več denarja zaslužili ali izgubili?											
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa						
	1 (Več sem zaslužil/-a)	33	20 %	37 %	37 %						
	2 (Več sem izgubil/-a)	33	20 %	37 %	73 %						
	3 (Pozitivna ničla)	22	13 %	24 %	98 %						
	4 (Ne vem)	2	1 %	2 %	100 %						
Veljavni	Skupaj	90	54 %	100 %							
Q12 Z oceno od 1 do 5 označite, kako zadovoljni ste z omenjeno stavnico:											
	Podvprašanja	Odgovori						Veljavni	Št. enot	Povprečje	Std. odklon
		1 – zelo slaba	2 – slaba	3 – dobra	4 – zelo dobra	5 – odlična	Skupaj				
Q12a	Bet365	6 (7 %)	5 (6 %)	19 (22 %)	30 (35 %)	26 (30 %)	86 (100 %)	86	167	3,8	1,2
Q12b	Pinnacle	6 (7 %)	6 (7 %)	27 (31 %)	19 (22 %)	28 (33 %)	86 (100 %)	86	167	3,7	1,2
Q12c	William Hill	11 (13 %)	15 (17 %)	39 (45 %)	19 (22 %)	2 (2 %)	86 (100 %)	86	167	2,8	1,0
Q12d	Bwin.party	12 (14 %)	17 (20 %)	33 (38 %)	15 (17 %)	9 (10 %)	86 (100 %)	86	167	2,9	1,2
Q12e	Športna loterija	15 (17 %)	23 (27 %)	29 (34 %)	13 (15 %)	6 (7 %)	86 (100 %)	86	167	2,7	1,1
Q12f	SuperSport	8 (9 %)	14 (16 %)	38 (44 %)	22 (26 %)	4 (5 %)	86 (100 %)	86	167	3,0	1,0
Q13 Menite, da je slovenska stavnica Športna loterija konkurenčna tujim stavnicam?											
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa						
	1 (Da, ponudba in stavni koeficienti so primerljivi)	6	4 %	7 %	7 %						
	2 (Da, predvsem uporaba in dostop sta lažja in bolj varna)	5	3 %	6 %	13 %						
	3 (Ne, ponudba in stavni koeficienti so bistveno slabši)	23	14 %	27 %	40 %						

Se nadaljuje

Tabela 1: Anketa o igrah na srečo (nad.)

	4 (Ne, tuje stavnice so v vseh pogledih boljše)	35	21 %	42 %	82 %
	5 (Ne vem)	15	9 %	18 %	100 %
Veljavni	Skupaj	84	50 %	100 %	
	Povprečje		3,6	Std. odklon	1,1
Q14 Ali pri stavah upoštevate in se držite zastavljenega upravljanja z denarnimi sredstvi (angl. money management)?					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Da)	28	17 %	33 %	33 %
	2 (Ne)	9	5 %	11 %	44 %
	3 (Upoštevam ga le delno)	28	17 %	33 %	77 %
	4 (Nisem še slišal/-a za »money management«)	19	11 %	23 %	100 %
Veljavni	Skupaj	84	50 %	100 %	
	Povprečje		2,5	Std. odklon	1,2
Q15 Ste vedeli, da od 1. januarja 2014 velja nov 10- odstotni davek na vse srečke?					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Da)	77	46 %	49 %	49 %
	2 (Ne)	80	48 %	51 %	100 %
Veljavni	Skupaj	157	94 %	100 %	
	Povprečje		1,5	Std. odklon	0,5
Q16 Ocenite, kakšen vpliv ima uvedba novega 10- odstotnega davka (samo na domači stavnici) na vaše igranje stav na domači stavnici?					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Športne stave na domači stavnici igram ŠE POGOSTEJE kot pred uvedbo davka)	2	1 %	2 %	2 %
	2 (Športne stave na domači stavnici igram ENAKO POGOSTO kot pred uvedbo davka)	34	20 %	41 %	43 %
	3 (Športne stave na domači stavnici sem OBČUTNO ZMANJŠAL/-A)	20	12 %	24 %	67 %
	4 (Športne stave na domači stavnici po uvedbi davka igram ZELO REDKO)	11	7 %	13 %	81 %

Se nadaljuje

Tabela 1: Anketa o igrah na srečo (nad.)

	5 (Športnih stav na domači stavnici po uvedbi davka NE IGRAM več)	16	10 %	19 %	100 %
Veljavni	Skupaj	83	50 %	100 %	
		Povprečje	3,1	Std. odklon	1,2
Q17 Kakšno je vaše mnenje glede varnosti dostopa do tujih stavnic?					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Varnost denarnih sredstev in osebnih podatkov uporabnikov na tujih stavnicah je ZELO VISOKA)	43	26 %	52 %	52 %
	2 (Varnost denarnih sredstev in osebnih podatkov uporabnikov na tujih stavnicah je SREDNJA)	19	11 %	23 %	75 %
	3 (Varnost denarnih sredstev in osebnih podatkov uporabnikov na tujih stavnicah je ZELO NIZKA)	2	1 %	2 %	77 %
	4 (Ne vem)	19	11 %	23 %	100 %
Veljavni	Skupaj	83	50 %	100 %	
		Povprečje	2,0	Std. odklon	1,2